ئابدۇللا ياقۇپ

ئاچ كۆزلەر

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

شائىر ئابدۇللا ياقۇپ 1947 - يىلى يېڭىسار ناھىيىسىنىڭ بازار ئىچى ئاق مەسچىت مەھەللىسىدە تىجارەتچى ئائىلىدە تۇغۇلغان. 1964 - يىلى قەشقەر پېداگوگىكا مەكتىپىنى پۈتكۈزۈپ، يېڭىساردىكى ئوتتۇرا - باشلانغۇچ مەكتەپلەر ۋە ناھىيىلىك ئوقۇتقۇچىلار بىلىم ئاشۇرۇش مەكتىپىدە تىل - ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىسى بولۇپ ئىشلەپ، 1992 - يىلى پېنسىيىگە چىققان.

شائىر ئابدۇللا ياقۇپ ئەدەبىي ئىجادىيىتىنى قەشقەر پېداگوگىكا مەكتىپىدە ئوقۇۋاتقان چاغلىرىدا باشلىغان بولۇپ، «تاغ سۈيى» ناملىق تۇنجى شېئىرى 1962 - يىلى «شىنجاڭ گېزىتى»دە ئېلان قىلىنغان. 1986 - يىلى قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى تەرىپىدىن «ھايات كۈيلىرى» (ئابدۇرېھىم ئىسمائىل بىلەن بىرلىكتە)، 1987 - يىلى مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن «ياش

ئابدۇللا ياقۇپ

ئاچ كۆزلەر

(ھەجۋىي شېئىرلار)

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

说贪嘴/阿布都拉·牙库甫著. 喀什:喀什维吾尔文出版社,2001.8

ISBN 7－5373－0913－2

Ⅰ.说… Ⅱ.阿… Ⅲ.杂文一作品集一中国一当代一维吾尔语一(中国少数民族语言) Ⅳ.I267.1

中国版本图书馆CIP数据核字(2001)第057604号

喀什维吾尔文出版社出版发行

(喀什市塔吾古孜路14号 邮编:844000)

各 地 新 华 书 店 经 销

喀什维吾尔文出版社印刷厂印刷

787×1092**毫米** 1/32**开本**3.25 **印张** 1 **插页**

2001**年**8**月第**1**版** 2001**年**8**月第**1**次印刷**

印数:1 ——2570 **定价**:6.50**元**

مۇندەرىجە

گۆشۈگىنى يەپتۇ 1
رەنجىمە 1
قاچان تۈگەر ساختىلىق 2
كۆزۈم كۆرمىسە 3
بىر قىزغا 5
ئىچىسەم 6
ياشاش مەنتەقەم 7
بىر پارچە «رۇبائىي»غا 8
دوستۇمغا 9
مەندە كېسەل — زۇكام بار 9
بىز ئاشۇنداق هاماقەت خەقمۇ ؟ 10
مەنچىلىك 15
هەشەمەتكە قىمايلى هەۋەس 16
گەپ تېپىپ 18
تاركوچا 19
كۆن ئۆتسە 20
كۆز بوياپ 21
پاكلىق بولمىسا 22

ئىسسىت قىز 23
ئاچ كۆزلەر 24
تىرىكتاپقا 25
ئەمەت زابوي 26
نېمە تاپتۇق 28
« لەببەي » دېسەم 31
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ 31
ئارمىنىم يوق باشلىقىم 33
قاچانغۇچە قىلارمىز پاخال 34
« كاس - كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى 36
پۇلدارمەن 38
سويما سالدى بىلىكىم 39
هارام يېگەنلەرگە 40
ياخشى ئىشمۇ ؟ 41
مېنىڭ تۇغقانلىرىم 42
قايتىپ چىق 44
بىر قەلەمكەشكە 46
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى 47
ماختانغۇدەك نېمەڭ بار سېنىڭ 50
ئايلىناي 52
ئالدىما 52
« ئاق » چەككەن هاماقەتكە 54
گەپ ساتما 56
نەپسىڭنى يىغ 57
ئوبدان بولامتىم 58

يازمىشىم ۋە قىلمىشىم 59
ئۈچ سائەتلىك باي 60
نەيرەڭۋازنىڭ ئىقرارى 62
پارا يېگەن ئەرزخور 64
ئىزدىنەيلى يەنە باشقىدىن 67
پۇلنى دەپ 68
تولا 68
يازىمەن 69
قەلەمگە خىتاب 70
ئەمەل تۇتساڭ 71
شېئىر ئوغرىسىغا 72
نەپسىمنى دەپ 73
سۆكىمەن 75
سەنمىدىڭ 76
كاچاتلىساڭ شىلىلەمگە مېنىڭ 77
نادانلار 80
ئەمدى مۈڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا 81
سەن ۋە مەن 85
ماختايسەن 86
يۈرمىدىم 87
ماشىنام 88
رۇبائىيلار ۋە پارچىلار 92

گۆشۇگنى يەپتۇ

ئېيتقىنا نېمانچە كەتكەنسەن جۇدەپ ،
يۈزلىرىڭ ياغاچتەك ، چىرايىڭ سېرىق .
شۇ نۇرسىز كۆزۈڭنىڭ چاناقلىرىغا
سىغاركەن قۇيۇلسا بىر تاغار تېرىق .

خالايىق كۆرۈمسىز ئەپتىڭگە قاراپ ،
قېچىشىپ ھەريانغا « جىنمىكىن » دەپتۇ .
چۈشەنسەم بۇرادەر بۈنىڭ تەكتىنى ،
ئىچىڭنىڭ تارلىقى گۆشۈڭنى يەپتۇ .

1985 ـ يىل 2 ـ ئاي

رەنجىمە

رەنجىپسەن ئەي دوستۇم بىراۋدىن شۇنچە ،
« ئۇ مېنى زادىلا كۆرەلمەيدۇ » دەپ .
« بولسىمۇ مېنىڭدە ئىقتىدار ، جۈرئەت ،
ئىزىمنى كولىماي يۈرەلمەيدۇ » دەپ .

رەنجىمە ئۇنچىلا ، بۇ جاھان شۇنداق ،
كىم قۇرۇق تىرەككە ئاتقان چالمىنى .
شۇبھىسىز بەزىلەر تاش ئاتار ساڭا ،
شىخىڭدا كۆرگەچكە پىشقان ئالمىنى .

1985 ـ يىل 4 ـ ئاي

قاچان تۈگەر ساختىلىق

« لاچىن » دېدىڭ ئۆزۈڭنى ،
ئايان بولدى سارلىقىڭ .
« تىللا » دېدىڭ ئۆزۈڭنى ،
بىلىندىغۇ جالىقىڭ .

ئۆپكە ساتساڭ « گۆش » دېدىڭ ،
شاكال بولسا « مېغىز » دەپ .
راستنى يالغان ، جىڭنى جا ،
زەھەر بولسا « قىمىز » دەپ .

ھېلى كىيسەڭ يېلىڭنى ،
ھېلى كىيدىڭ پاختىلىق .
قاچان تۈگەر سەندىكى
ئالدامچىلىق ـ ساختىلىق .

1987 ـ يىل 2 ـ ئاي

كۆزۈم كۆرمىسە

رەزىللىككە پاتقانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە ،
يۇندى بولۇپ ئاققانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە ،
قىلمىشىدىن ئەيلەپ نۇرغۇن دىللارنى بىزار ،
سېسىق بۇسنى چاچقانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە .

سىگنال بەرسە قۇلاق سالماي تولغاپ بويۇننى ،
ھىيلە - مىكىر سەھنىسىدە ئويناپ ئويۇننى ،
« مۇناسىۋەت » دەپ يالىشىپ ئېغىز - بۇرۇننى ،
ئەلگە زىيان سالغانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە .

مېھمان قىلىپ كاتتىلارنى ئۆيىگە باشلاپ ،
نېمە دېسە « خوش غوجام » دەپ بېشىنى قاشلاپ ،
بەرسە غاجاپ ، ئاشقان قۇرۇق سۆڭەكنى تاشلاپ ،
ۋىجدانىنى ساتقانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە .

ئۆز يېغىدا ئۆز گۆشىنى قورۇسا ئۇقماي ،
« كۆزۈڭنى ئاچ ! » دەپ ۋارقىراپ توۋلىسا ئۇقماي ،
ئىلىم - ھېكمەت ، پەن - بىلىمدىن ھېچنېمە يۇقماي ،
نادانلىقتا ياتقانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە .

مەيخانىدا راست ئۆلگۈدەك ھاراقنى ئىچىپ ،
كوچا - كويدا تەتۈر دەسسەپ سەككىزنى يېزىپ ،

كىمنى كۆرسە غوۋغا قىلىپ شالىنى چېچىپ ،
دوستىغا مۇشت ئاتقانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە .

گۇرۇھ بولۇپ يۈز - كۆزىنى نىقابقا ئوراپ ،
مۆكۈپ تۇرۇپ تۈن يېرىمدا يوللارنى توساپ ،
ئۇچرىغاننى ئۇرۇپ - چەيلەپ ، پۇل - مالنى بۇلاپ ،
ھەر تەرەپكە قاچقانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە .

ئاق تاماكا چېكىپ جىسمى قاقشالدەك ياداپ ،
پۇت - قولىدا دەرمانى يوق ، تارتىپ دەرد - ئازاب ،
بولۇپ ۋەيران ، ئۆز - ئۆزىنى قىلىپ بەك خاراب ،
توغرا يولدىن ئازغانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە .

پەسكەشلىككە بولۇپ ھامىي ئاقنى دەپ قارا ،
ساختىپەزلىك تىغى بىلەن دىلنى قىپ يارا ،
ۋاپا قىلسا كىمكى ئاڭا ياندۇرۇپ جاپا ،
خەقكە ئورا قازغانلارنى كۆزۈم كۆرمىسە .

ئەزەلدىنلا پاك ، غۇرۇرلۇق ئىدى نەسلىمىز ،
پەزىلەتتىن شولا چاچقان گۈزەل ۋەسلىمىز ،
كىم چىدايدۇ نابۇت بولسا ئەۋلاد - نەسلىمىز ،
بۇندىن ساۋاق ئالمىغاننى كۆزۈم كۆرمىسە .

1996 - يىل 6 - ئاي

بىر قىزغا

زەئىپلىشىپ جۇرئەتنى ساتما ،
تۆكۈپ ئابرۇي - ئىززەتنى ساتما ،
ياشلىقىڭنى — نېمەتنى ساتما ،
پەزىلەتنى ، خىسلەتنى ساتما .

ئىدىڭ گويا باھار پەسلى سەن ،
ئىدىڭ پاكىز ، سەبىي ئەسلى سەن ،
ئېيتىپ باققىن كىمنىڭ نەسلى سەن ،
ئەجداد بەرگەن ھىممەتنى ساتما .

مۇلايىمتى ئەجەب سۆزلىرىڭ ،
مىسلى چولپان ئىدى كۆزلىرىڭ ،
تولۇن ئايدەك ئىدى يۈزلىرىڭ ،
ھۆسنىڭدىكى زىننەتنى ساتما .

بوپسەن مۇردا خىرۇئىن چېكىپ ،
دەلدەڭشىپسەن ھاراقنى ئىچىپ ،
نېمە تاپتىڭ يولۇڭدىن ئېزىپ ،
ئادىمىلىك قىممەتنى ساتما .

داغ تەگكۈزۈپ شەرم ـ ھاياغا ،
ئۈچراپ كۈرمىڭ كۈلپەت ـ بالاغا ،
ھەم ئايلىنىپ ئۆتمەس ماتاغا ،
ۋىجدان ، نۇمۇس ـ ئىپپەتنى ساتما .

چىق پاتقاقتىن تارتاي قولۇڭنى ،
يەنە خازان قىلما گۈلۈڭنى ،
تاپقىن ئەي قىز توغرا يولۇڭنى ،
نەسىھەتنى ، رىغبەتنى ساتما .

1996 ـ يىل 7 ـ ئاي

ئىچسەم

تۆكۈلدى يەرگە ئابرۇيۇم ھاراقنى ئۆلگۈدەك ئىچسەم ،
يېتىپ گوداڭدا ھالىمنى خالايىق كۆرگۈدەك ئىچسەم .
ھىجايدىم ئايلىنىپ پەسكە ، ئۇياتسىز بىر قىلىن مەستكە ،
يېنىمغا ئولىشىپ بارچە مازاقلاپ كۈلگۈدەك ئىچسەم .
ئەجەبمۇ قىينىلىپ بۇ جان ، پۇتۇمدا قالمىدى دەرمان ،
يېزىپ سەككىزنى دەلدەڭشىپ ، لاغايلاپ يۈرگۈدەك ئىچسەم .
تېرىپ نەچچە جېدەل ـ غوۋغا ، بويالدى تۇمشۇقۇم قانغا ،
قاۋاقتا مۇشتلىشىپ سەكرەپ بەئەينى بۈرگىدەك ، ئىچسەم .
يۈزۈمگە يامىشىپ پوتلا ، مەرەزگە ئوخشىدىم چورتلا ،
قۇسۇپ يوتقانغا ـ ياستۇققا ، ئىچىمنى سۈرگۈدەك ئىچسەم .

بولۇپ بەزەن سىخىي نوچى، ئاتالدىم گاھىدا پوچى،
قاتارغا ئالمىدى ھېچكىم، مۇغەمبەر تۈلكىدەك ئىچسەم.
خۇدۇمنى بىلمىسەم شۇئان، بولۇپتۇ قىلمىشىم ھايۋان،
ئىستولبا ئۇچرىسا يولدا قۇچاقلاپ سۆيگۈدەك ئىچسەم.
ئېلىپ ئىبرەت قاچاي مەيدىن، بولاي ياخشى يىگىت ـ ئەردىن،
قىلاركەن مەي مېنى نابۇت، ئوتىدا كۆيگۈدەك ئىچسەم.

1996 ـ يىل 8 ـ ئاي

ياشاش مەنتەقەم

كىرسەم سېرىق قاتارىغا سېرىق بولدۇم،
كىرسەم ئېنىق قاتارىغا ئېنىق بولدۇم.
ياشاپ كەلدىم گاھى چاغدا قايناپ ـ تېشىپ،
كىرسەم قىزىق قاتارىغا قىزىق بولدۇم.
راھەت ئىكەن ئۈزۈپ سۇدا پىلتىڭلىسام،
كىرسەم بېلىق قاتارىغا بېلىق بولدۇم.
ئۈندۈم كۆكلەپ بەزەن تاقىر ئېتىزدىمۇ،
كىرسەم تېرىق قاتارىغا تېرىق بولدۇم.
نېمە ئامال، باقتىم جاھان رەپتارىغا،
كىرسەم سېسىق قاتارىغا سېسىق بولدۇم.

1996 ـ يىل 9 ـ ئاي

بىر پارچە «رۇبائىي»غا

«رۇبائىي» دەپ كىيىۋاپسەن پوسمىنى،
قاشلىرىڭغا ھەم قويۇپسەن ئوسمىنى.
ئوقۇپ كۆرسەم ئىكەنسەن بەك تېتىقسىز،
قىلالمىدىڭ ھېچقانچىلىك خۇش مېنى.

بىر مىسرايىڭ دەپتۇ: «ئۇنى تاشلىغىن»،
بىر مىسرايىڭ دەپتۇ: «بۇنى باشلىغىن».
بىر مىسرايىڭ دەپتۇ: «ئۇنداق ــ مۇنداق قىل»،
بىرى دەپتۇ: «نە قىچىشسا قاشلىغىن».

ئايلىنىپسەن تىزما گەپكە ــ لاپقىلا،
ئۇنى چىقماس پوكۇلدىغان داپقىلا.
ئوخشاپتىغۇ مىسرالىرىڭ كونىراپ،
ۋەز ــ نەسىھەت قاچىلانغان قاپقىلا.

كىم ياقتۇرار سۇسىز قۇرۇق بولاقنى؟
كىم پۇرايدۇ گۈل چاچمىسا پۇراقنى؟
بىزار قىلما خەقنى، غىڭشىپ پاشىدەك،
ئەي «رۇبائىي» ئاغرىتمىغىن قۇلاقنى.

1996 ــ يىل 10 ــ ئاي

دوستۇمغا

ئىچىشكەنتۇق بىللە قەسەم ـ ئان ، دوستۇم ،
دېيىشكەنتۇق : « ئايرىلمايمىز » جان دوستۇم .
بىلمەپتىمەن قاسساپمىدىڭ ئەسلىدە ،
شىلىۋالدىڭ مەندىن يانپاش ـ سان ، دوستۇم .

قاچتىڭ يىراق خۇددى ئاچ كۆز توخۇدەك ،
تۇگىگەندە ئالىقىنىمدا دان دوستۇم .
نىقابىڭكەن ئالدامچىلىق ـ ساختىلىق ،
ئەمدى بىلدىم ، سەن ئىكەنسەن نان دوستۇم .

1996 ـ يىل 11 ـ ئاي

مەندە كېسەل ـــ زۇكام بار

يۇقىرىدا ئاكام بار ، تۆۋەندە ھەم ئۇكام بار ،
« مۇناسىۋەت » تورىنى توقۇيدىغان موكام بار .
كۇندە قاتراپ ئۇخلىماي ، ياتالمايمەن يوقلىماي ،
ئاكام ئۇچۇن كۆتۈرسەم قولدا تەخسە ـ چوكام بار .
ئەكەل دېسەم بۆكىنى كېسىپ كەلگەن بېشىنى ،
مىنسەم قوتۇر ئېشەكتەك بوينى يۇمشاق دوكام بار .

يۈرىكىممۇ چوڭ مېنىڭ، شۇڭا ئىشىم ئوڭ مېنىڭ،
خوشۇم يوققا ئالايسام قاپىقىمدا غورام بار.
« مۇناسىۋەت — قالقىنىم، يېتەر ھەريان ئالقىنىم،
چىقسام ئېگىز ئۆگزىگە تەييار تۆمۈر شوتام بار.
سۆزلىگەندە توغرىمەن، كۆزلىگەندە ئوغرىمەن،
مال توپلىدىم ھارامدىن، تامدا ئىزىم - شورام بار.
تويماس كۆزۈم چانىقىم، تاشمۇ بولار تامىقىم،
ماڭالمايمەن پۇشۇلداپ سېمىز قۇيرۇق - يوتام بار.
ئۆز قىنىمغا پاتمايمەن، ئەلگە تۆھپە قاتمايمەن،
رەزىللىكتىن يانمايمەن، گەدىنىمدە توقام بار.
قازان چاقتىم ئاشنى يەپ، ئۆلەرمەنمۇ باشنى يەپ،
دېمەك، مەندە ساقايماس ئېغىر كېسەل — زۇكام بار.
1996 - يىل 12 - ئاي

بىز ئاشۇنداق ھاماقەت خەقمۇ ؟

كۆيدۈرمەيمىز زىللەتنى نېچۈن ؟
تۈزەتمەيمىز ئىللەتنى نېچۈن ؟
يوقاتمايمىز تازىلاپ پاكىز،
چاڭ - توزاننى، ئەخلەتنى نېچۈن ؟
چۆرۈۋەتتۇق بىلمەستىن گۆھەر،

ياخشى ئەخلاق ـ خسلەتنى نېچۈن ؟
بىز ئاشۇنداق هاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز ـ دۆتمۇ ؟

كەچمىشلەردىن ئالمىدۇق ساۋاق ،
باراۋ قىلساق چۈشمىدى قاپاق .
« شۈكۈر » دېدۇق قىلىپ قانائەت ،
كۈندە ئۈچ ۋاخ تويسىلا قورساق .
هۇزۇرلىنىپ ئۇخلىدۇق راسا ،
كۆزىمىزنى باسسىمۇ چاپاق .
بىز ئاشۇنداق هاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز ـ دۆتمۇ ؟

بىر نان تاپساق چالىمىز داپنى ،
تۆهپىمىزدىن ئاچىمىز بابنى ،
ئېغىزدىلا ئالىمىز شەهەر ،
كۆرەلگەيمىز ، ئاتىمىز لاپنى .
ئۆزىمىزنى قىلىمىز كۆز ـ كۆز ،
يۇدۇپ يۈرۈپ شۇ قۇرۇق قاپنى .
بىز ئاشۇنداق هاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز ـ دۆتمۇ ؟

يۆگىسەكمۇ ئىللەتكە چاپان،
ئىچىمىزدە قۇترايدۇ چايان.
پەرۋايىمىز يوقتۇر زەررىچە،
ئارىمىزغا ئۇنسىمۇ ئازغان.
نانىنى بەرسە قولنى چىشلەيمىز.
ئاشنى يەپلا چاقىمىز قازان.
بىز ئاشۇنداق هاماقەت خەقمۇ؟
بىز يارامسىز، ئەقىلسىز - دۆتمۇ؟

پىتنە - پاسات توقۇيمىز قاۋاپ،
هە دەپ قۇرۇق سۆكەكنى غاجاپ.
ياخشىلارغا قۇرىمىز تۇزاق،
ئىزىدىن توپا ئالىمىز ماراپ.
نىمە تاپتۇق هەسەتخورلۇقتىن،
ئۆزىمىزنى قىلدۇقمۇ خاراب.
بىز ئاشۇنداق هاماقەت خەقمۇ؟
بىز يارامسىز، ئەقىلسىز - دۆتمۇ؟

ئاپتاپ چىقسا مۆكتۇق سايىغا،
ئەزمىلىكنىڭ چۈشتۇق دامىغا.
هالال مېهنەت - تەرىمىز بىلەن
ئوت ياقمىدۇق هايات شامىغا.

بولۇپ دائىم تەييارغا ھەييار ،
يەتكۈزمىدۇق ئىشنى ۋايىغا .
بىز ئاشۇنداق ھاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز ـ دۆتمۇ ؟

شاخ ئېگىلسە قويمىدۇق تىرەك ،
يىقىلغانغا بولمىدۇق يۆلەك .
تۆكسە نامرات كۆزنىڭ يېشىنى ،
كۈلكىمىزنى قىلىشتۇق كۆرەك .
ئىزدىمەيمىز ساۋاب ـ ياخشىلىق ،
بىزدە تاشتىن پۈتكەنمۇ يۈرەك ؟
بىز ئاشۇندۇق ھاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز ـ دۆتمۇ ؟

غوۋغا قىلىپ چىقىرىپ قۇيۇن ،
كوچىلاردا قويىمىز ئويۇن .
« ئاق »نى چېكىپ ، مەي ـ شاراب ئىچىپ ،
ئازگالىلاردىن ئالىمىز ئورۇن .
ياقا يىرتىپ ئاتىمىز پەشۋا ،
يېرىلسىمۇ قاش ، قاپاق ، بۇرۇن .
بىز ئاشۇنداق ھاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز ـ دۆتمۇ ؟

بۇرچىمىزنى قىلالماي ئادا ،
باستى بىزنى جاراھەت ـ يارا .
يەم بولمامدۇ بۆرىگە ئاخىر ،
سەركىسى يوق چېچىلغان پادا .
نېمە دەيمىز ئەۋلاد ئالدىدا ،
يۈزىمىزنى قىلامدۇق قارا .
بىز ئاشۇنداق ھاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز ـ دۆتمۇ ؟

ئىزدەنمەيمىز ئويلاپ نېمىشقا ؟
ياخشى يولنى بويلاپ نېمىشقا ؟
زەئىپلىشىپ بولىمىز چۈشكۈن ،
ئوغلارنى ئوتلاپ نېمىشقا ؟
ياۋا شاخنى ، ئەگرى پۇتاقنى ،
تۈگەتمەيمىز چوتلاپ نېمىشقا ؟
بىز ئاشۇنداق ھاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز ـ دۆتمۇ ؟

سالدىم پەقەت ئىللەتكە تاياق ،
دېگىنىم يوق ئالتۇننى ماياق .
ھەقنى دېدىم ، راست گەپنى دېدىم ،

توقۇمىدىم تۆھمەتنى بىراق .
بولماس ئىكەن يورۇقلۇق مەۋجۇت ،
قاراڭغۇغا ياقمىساق چىراغ .
بىز ئاشۇنداق ھاماقەت خەقمۇ ؟
بىز يارامسىز ، ئەقىلسىز - دۆتمۇ ؟

مەنچىلىك

(مەنمەنچىنىڭ تىلىدىن)

بايۋەچچىمەن ھېچكىمنىڭ پۇلى يوقتۇر مەنچىلىك ،
ھەممە يەرگە يەتكۈدەك قولى يوقتۇر مەنچىلىك .
چىقىپ سۆلەت تەختىگە بولدۇم گويا خاقاندەك ،
كىيدىم ئابرۇي تاجىنى ، گۈلى يوقتۇر مەنچىلىك .
ئۆستۈم ئېگىز كۈنسېرى بېشىم كۆككە يەتكەندەك ،
خۇددى بۇتتەك غادايسام بويى يوقتۇر مەنچىلىك .
شىلىپ راسا ئاۋامنى ، پەرق ئەتمىدىم ھارامنى ،
قورساق سېلىپ سەمرىدىم ، غولى يوقتۇر مەنچىلىك .
ھەيۋەم خېلى چوڭ مېنىڭ تاغنى تالقان قىلغۇدەك ،
چامىم يېتەر ھەممىگە ، يولى يوقتۇر مەنچىلىك .
قالسا خەقلەر ئارقىدا ، چاپسام دەيمەن ئالدىدا ،

پىرقىراتسام چاقىمنى خوتى يوقتۇر مەنچىلىك .
يېتەر ئىدىم ئارمانغا ، گۈل تېرىسام ئاسمانغا ،
بارمۇ مەندەك دانىشمەن ، ئويى يوقتۇر مەنچىلىك .
قىرىق يېرىپ قىلنىمۇ ، يىقىتىمەن پىلنىمۇ ،
سوقسا خەقنىڭ ئىچىدە چوتى يوقتۇر مەنچىلىك .
ياشايدىكەن كىم قېنى مەندەك خەجلەپ ، يەپ ـ ئىچىپ ،
ھەشەمەتكە ھەۋىسى ـ ئوتى يوقتۇر مەنچىلىك .
خېمىر قىلماي نان يەيمەن ، خامان قىلماي دان يەيمەن ،
پاقلان باقماي سان يەيمەن ، قويى يوقتۇر مەنچىلىك
جاھان ماڭا تار كېلىپ ، مەنمەنچىلىك خار قىلىپ ،
پاتسام چوڭقۇر پاتقاققا پۇتى يوقتۇر مەنچىلىك .

1997 ـ يىل 1 ـ ئاي

ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس

مەنمەنچىلىك بولۇپ قاباھەت ،
دىلىمىزنى قىلسا جاراھەت ،
بولۇپ يەنە ئەخمەق ـ ھاماقەت ،
ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس .

ئەلا بىلىپ سامانىنى چەشتىن ،
ئېگىز دۆڭگە يامىشىپ پەستىن ،

ئۆتكەن كۈننى چىقىرىپ ئەستىن ،
ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس .

پۇتقا يوتقان كەلسىمۇ قىسقا ،
ھەر بالانى ئالىمىز باشقا ،
تەگسە ئازراق ئاغزىمىز ئاشقا ،
ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس .

توي - تۆكۈندە ئاچىمىز قولنى ،
كەلسە - كەلمەس چاچىمىز پۇلنى ،
مالىمان قىلىپ كوچىنى - يولنى ،
ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس .

تاپان يالاپ قىلىپ خۇشامەت ،
داستىخان سېلىپ بېرىپ زىياپەت ،
تېپىش ئۈچۈن ساختا ئىناۋەت ،
ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس .

چەكسە ئاجىز - يېتىملار ئازاب ،
ئاڭا ھەرگىز قويمايمىز قاراپ .
ئىزدىمەيمىز ياخشىلىق - ساۋاب ،
ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس .

داغۋازلىقتىن كىيىپ پەرىجە،
پۇل ـ بايلىقنى قىلىپ دەرىجە،
تاپتۇق قانداق ئۇتتۇق ـ نەتىجە،
ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس.

ئېغىر يۇكتۇر زىللەت بىز ئۈچۈن،
ھالاكەتتۇر ئىللەت بىز ئۈچۈن.
گۆھەر ـــ ياخشى خىسلەت بىز ئۈچۈن،
ھەشەمەتكە قىلمايلى ھەۋەس.

گەپ تېپىپ

سۆيمىگەننى سۆيدۈرسەن گەپ تېپىپ،
كۆيمىگەننى كۆيدۈرسەن گەپ تېپىپ،
دوستنى بىزار، دۈشمەننى خۇش قىلسەن،
كۈلمىگەننى كۈلدۈرسەن گەپ تېپىپ.

بىرنى دەيسەن: «ۋەھشىي زالىم بولارمىش»،
بىرنى دەيسەن: «تېخى ئالىم بولارمىش».
بىرنى دەيسەن: «كاتتا ھاكىم بولارمىش»،
ئۆسمىگەننى ئۆستۈرسەن گەپ تېپىپ.

بىرنى دەيسەن : « بەك كۆرۈمسىز ، بېشى تاز » ،
بىرنى دەيسەن : « بەكمۇ ئەخمەق ، چۈلە ـ ماز » ،
بىرنى دەيسەن : « پاشايدىغان كۈنى ئاز » ،
ئۆلمىگەننى ئۆلتۈرسەن گەپ تېپىپ .

ئادەم ئەمەس ، چۈشتۈك ھايۋان ئورنىغا ،
ئوغا ـ زەھەر چاچقان چايان ئورنىغا ،
غاجاق غاجاپ پىتنە ـ پاسات قويىنىغا
چۆكمىگەننى چۆكتۈرسەن گەپ تېپىپ .

1997 ـ يىل 2 ـ ئاي

تار كوچا

ھەر كۈنى ئۈچ ـ تۆت قېتىم ئۆتسەم سېنىڭدىن تار كوچا ،
شۇر كۈنۈپ پۈتكۈل ۋۇجۇدۇم بولدى كۆڭلۈم زار ، كوچا .
دۆۋىلىشىپ ئەخلەت ـ تېزەك كەتكەن سېسىق بۇسلار پۇراپ ،
سەتلىشىپ بوپسەن ئاجايىپ خانىۋەيران ـ خار ، كوچا .
ماڭغىلى بولماس پەقەت ئاقسا يولۇڭدا يۇندىلار ،
بولسەن پاتقاق لۆمۈلدەپ ياغسا ئازراق قار ، كوچا .
ئولتۇرۇپ ئىشىك ئالدىدا غاجاق غاجايدۇ بەزىلەر ،
بولمىغاچ ئۇلاردا خىسلەت ، زەررە ۋىجدان ، ئار ، كوچا .

ئۆزئارا تىللاش ، ھاقارەتلەش بېسقىماس كەينىدىن ،
دەيدۇ خەقلەر : «كۆندە جاڭجال ، كۆندە غوۋغا» بار ، كوچا .
بولمىسا خالىي ئاشۇنداق مەنىۋى ئەخلەتلىدىن ،
ئاچقۇسى قانداق چىرايلىق يېپيېڭى دىدار ، كوچا .
چۆمۈلۈپ زوققا ، ھاياجانغا سۆيۈنمەس قايسى دىل ،
بولسا ئۇ تىنچلىق - ئىناقلىق دىلبىرىگە يار ، كوچا .

1997 - يىل 3 - ئاي

كۆن ئۆتسە

باشقا قويۇپ تەكىينى ياتسام مەيلى كۆن ئۆتسە ،
ئەزمىلىكنىڭ لېيىغا پاتسام مەيلى كۆن ئۆتسە .
شۈكۈر دەيمەن خورىماي ياشىغانغا مىڭ قېتىم ،
ئېرىقتىكى لاي سۇدەك ئاقسام مەيلى كۆن ئۆتسە .
رايىم يوقتۇر ئىشلەشكە ، كۆڭلۈم خۇشتار چىشلەشكە ،
شۇڭا تەييار ياڭاقنى چاقسام مەيلى كۆن ئۆتسە .
ئىچسەم ھەردەم شارابنى ، يېسەم گۆشنى ، كاۋاپنى ،
ئىشرەت قىلىپ راۋابنى چالسام مەيلى كۆن ئۆتسە .
قاقشال بولۇپ مېۋىسىز قالدى ئۆمرۈم دەرىخى ،
قۇرۇق شاخنى ھەر كۈنى قاقسام مەيلى كۆن ئۆتسە .
ئەل كۆڭلىگە ياقمىسام ، زەررە تۆھپە قاتمىسام ،

ئاشنى يەپلا قازاننى چاقسام مەيلى كۆن ئۆتسە .
چەكمەي جاپا ـ رىيازەت ، كۆرۈپ ھۇزۇر ـ ھالاۋەت ،
رەپتارىغا جاھاننىڭ باقسام مەيلى كۆن ئۆتسە !
1997 ـ يىل 4 ـ ئاي

كۆز بوياپ

باشلىقمىنىڭ كۆڭلىگە يېقىۋالدىم كۆز بوياپ ،
تۆر بېشىغا پەگاھتىن چىقىۋالدىم كۆز بوياپ .
بىلىندۇرمەي سىرىمنى ، دىلدا ئەخلەت ـ كىرىمنى ،
يۈز ـ كۆزۈمگە گىرىمنى ئېتىۋالدىم كۆز بوياپ .
تۇتۇپ ئۇستاز تۈلكىنى ، نىقاب قىلىپ كۈلكىنى ،
گۆش كۆرسىتىپ ئۆپكىنى سېتىۋالدىم كۆز بوياپ .
يۈندى بولۇپ ئاققانتىم ، بەتبۇي پۇراق چاچقانتىم ،
ئەمدى سۈزۈك بۇلاقتەك ئېقىۋالدىم كۆز بوياپ .
يەڭ ئىچىدە شەمشىرىم ، ھېچ كۆرۈنمەس نەشتىرىم ،
پەيتى كەلسە ياخشىنى چېقىۋالدىم كۆز بوياپ .
زىيان سېلىپ ئاۋامغا ، ئايلىنىپ چوڭ قارامغا ،
نەپسىم تويماي ھارامغا ، بېيىۋالدىم كۆز بوياپ .
ئوغرى ئىدىم ئەل ئۇققان ، بۆرە بىلەن بىر تۇغقان ،
پاقلان بولۇپ قوتانغا كىرىۋالدىم كۆز بوياپ .

گەر ئاڭلىسام شەپىنى ، تېپىپ ئىشىنىڭ ئېپىنى ،
قۇيرۇقۇمنى ئىچىمگە تىقىۋالدىم كۆز بوياپ !
1997 ـ يىل 5 ـ ئاي

پاكلىق بولمىسا

ئىشىمىز تاپماي روناق ، ئاقسايدۇ پاكلىق بولمىسا ،
ئەل ـ ئاۋام بىزار بولۇپ قاقشايدۇ پاكلىق بولمىسا .
تارقىتىپ بەتبۇي پۇراق پەسلىك ، رەزىللىك كۆنسېرى ،
ھەممە ياققا يۇندىدەك يامرايدۇ پاكلىق بولمىسا .
كەلدى پۇرسەت بىز ئۈچۈن دەپ تەخسكەش ـ گۇپپاڭچىلار ،
زەللە ـ سوۋغات كۆتۈرۈپ قاتنايدۇ پاكلىق بولمىسا .
ئۆزئارا ئالقىشلىشىپ « مۇناسىۋەت »تىن تور تۇقۇپ ،
بىر ـ بىرىنى ئوغرىلار ماختايدۇ پاكلىق بولمىسا .
يالماۋۇز ـ چىلبۆرىلەر قۇتراپ ھامان نەپسى ئۈچۈن ،
ھەتتاكى ئوت ـ ئاتەشىنمۇ يالمايدۇ پاكلىق بولمىسا .
ئەل بېشىدا ئايلىنىپ نەپسانىيەتنىڭ قۇزغۇنى ،
پاك دىيانەتتىن ئەسەر قالمايدۇ پاكلىق بولمىسا .
1997 ـ يىل 6 ـ ئاي

ئىسست قىز

قېنى نومۇس سەندىكى، قېنى ۋىجدان، ئىسست قىز،
ئازدۇردىمۇ يولۇڭدىن پەيلى شەيتان، ئىسست قىز.
ئۇنتۇپ ئەجداد ـ ئەسلىڭنى، قىلساڭ ۋەيران ۋەسلىڭنى،
سۇكۇت قىلىپ تۇرامدۇق چەكمەي پىغان، ئىسست قىز.
سۈيى سۈزۈك دەرياتىڭ، گۈزەللىكتە رەناتىڭ،
كەتتىڭ ئەجەب بۇلغىنىپ، بولدۇڭ خازان، ئىسست قىز.
چۆرۈپ ياخشى خىسلەتنى، يۇقتۇرۇپ كىر ـ ئىللەتنى،
يۇدۇپ يۈرۈپ زىللەتنى، قىلدىڭ يامان، ئىسست قىز.
خارلاپ قەدىر ـ قىممەتنى، ساتتىڭ نومۇس ـ ئىپپەتنى،
پەرق قىلسۇن قانداقمۇ سەندىن ھايۋان، ئىسست قىز.
«ئاق»نى چەكتىڭ توختىماي، سىلىپ پەرياد ئۇخلىماي،
بولدى ئەشۇ چىرايىڭ خۇددى سامان، ئىسست قىز.
قول ئۈزمىدىڭ ھاراقتىن، چىقالمىدىڭ قاۋاقتىن،
قۇتۇلالماي تۇزاقتىن، تۆكتۇڭ ياش ـ قان، ئىسست قىز.
پۇرسەت گاھى كەلسە ئەپ، جاننى تىكتىڭ پۇلنى دەپ،
ئوغرىلىدىڭ يانچۇقتىن تالاي ھەميان، ئىسست قىز.
كېلىپ كۆلپەت بېشىڭغا، توپا چۈشتى ئېشىڭغا،
زەھەرلىدى جىسمىڭنى چېقىپ چايان، ئىسست قىز.
سۇنۇپ شۇنداق قاناتىڭ، بولسا نابۇت ھاياتىڭ،

پەرۋا قىلماي يۈرەمسەن ، بولۇپ نادان ، ئىسىت قىز .
داغ چۈشۈرسەڭ نامىڭغا ، ئىچىنىمامسەن ھالىڭغا ،
بولساڭ دەيمەن قايتىدىن ياخشى ئىنسان ، ئىسىت قىز .
1997 - يىل 7 - ئاي

ئاچ كۆزلەر

ئار - نومۇسنى ، ۋىجداننى ساتار ئىكەن ئاچ كۆزلەر ،
رەزىللىككە ، پەسلىككە پاتار ئىكەن ئاچ كۆزلەر .
گەپ يۇقتۇرماي ئۆزىگە ، بىرىپ بوياق يۈزىگە ،
نىقابلىنىپ ئەپتىنى ياپار ئىكەن ئاچ كۆزلەر .
مەنلا يېسەم - تويسام دەپ ، خەقنى ئوگىدا قويسام دەپ ،
باشقىلارنىڭ چىشىنى چاقار ئىكەن ئاچ كۆزلەر .
سەن ئۈنىڭغا بەرسەڭ پىل ، بەرمەس ساڭا بىر تال قىل ،
ھە دەپ خەقتىن يەپ - تاراپ ئالار ئىكەن ئاچ كۆزلەر .
تىرىقچىلىك نەپ ئۈچۈن قىلىپ خەققە خۇشامەت ،
نومۇس قىلماي تاپاننى يالار ئىكەن ئاچ كۆزلەر .
بۇلغاپ سۈزۈك بۇلاقنى ، چىچىپ سىسىق پۇراقنى ،
ئارىمىزدا يۈندىدەك ئاقار ئىكەن ئاچ كۆزلەر .
كۆزى تويماي ئۆلسىمۇ ، گۇمران بولۇپ كۆيسىمۇ ،
ئۆز - ئۆزىگە ئاتەشنى ياقار ئىكەن ئاچ كۆزلەر .
1997 - يىل 8 - ئاي

تىرىكتاپقا

ئەمدى دەس تۇر ئورنۇڭدىن ، يېتىۋەرمە تىرىكتاپ ،
تۆكمەي ساپ تەر مەنىسىز كېتىۋەرمە تىرىكتاپ .
ئادەممۇسەن ، بۇتمۇسەن ، يا يارامسىز - دۆتمۇسەن ،
بوينۇڭغىچە پاتقاقتا پېتىۋەرمە تىرىكتاپ .
خەق ئىشلىسە باي بولسا ، ھۆسنى نۇرلۇق ئاي بولسا ،
ھەسەت قىلىپ ئىچىڭگە تىنىۋەرمە تىرىكتاپ .
تاياندا بىلەككە ، يېتەر ھەركىم تىلەككە ،
ئەمدى جۇل - جۇل چاپاننى كىيىۋەرمە تىرىكتاپ .
تاپاي دېمەي روناقنى ، ئاغرىتمىغىن قۇلاقنى ،
نامراتلىقنىڭ دېپىنى چېلىۋەرمە تىرىكتاپ .
قول ئۇزىتىپ ھارامغا ، بولۇپ ھاپاش ئاۋامغا ،
تەييار سېغىن كالىنى سېغىۋەرمە تىرىكتاپ .
سۇ ئالغاندەك چويلىغا ، پېتىپ خىيال قوينىغا ،
قۇرۇق شاخنى ھە دېسە قېقىۋەرمە تىرىكتاپ .
بويلاپ پارلاق مەنزىلنى ، چاپسا خەقلەر دۇلدۇلنى ،
ماڭماس ئەبگاھ ئېشەككە مىنىۋەرمە تىرىكتاپ .
باسسا سېنى خارابلىق ، ھېس قىلمامسەن ئازابلىق ،
ۋىجدانىڭنى ، ئارىڭنى سېتىۋەرمە تىرىكتاپ .

بولماي جۇدا زىللەتتىن، قۇتۇلالماي ئىللەتتىن،
ئۆمۈر بويى لاي سۇدەك ئېقىۋەرمە تىرىكتاپ!
1997 ـ يىل 9 ـ ئاي

ئەمەت زابوي

كېتىپ بارسام كىتابخانىغا،
يېڭى كىتاب بولسا كۆرەي دەپ.
سېتىۋېلىپ تۆت ـ بەش پارچىنى،
ئوقۇپ ـ ئوقۇپ ھۇزۇر سۇرەي دەپ.

يول ئۈستىدە ئۇچراشتى ماڭا،
ئەمەت زابوي غەرق مەست ـ ئەلەس.
دېدى: «دوستۇم ماڭدىڭ قاياققا؟»
ئېغىر غىنا ئېلىپ ئۇ نەپەس.

دېدىم: «ماڭدىم كىتابخانىغا،
يېڭى كىتاب كەپتۇ دەپ ئاڭلاپ».
مەن گېپىمنى ئۈزمەستە ئەمەت
سۆز باشلىدى بېشىنى قاشلاپ:

«سېتىۋالدىڭ كىتابنى بەك جىق،
مائاشىڭنى ئېلىپ ھەر ئايدا.

نان چىقامدۇ قۇرۇق كىتابتىن،
ئوقۇۋۇرسەڭ نېمىگە پايدا؟

كىتاب دېگەن ئاچامتى كۆڭۈل،
كىتاب ئەمەس تاماشا ـ ئويۇن.
كىتابقا سەن بۇزغۇچە پۇلنى،
ئاشۇ پۇلغا تۈزمەمدۇق سورۇن؟

يۈر، ئىچەيلى قاۋاقتا كىرىپ،
مۇڭدىشايلى رومكىنى قېقىپ.
يازمامدىمىز سەككىزنى يولغا،
كوچىلاردا مەيدىنى كېرىپ!»

تەلپىنى رەت قىلدىم ئۇنىڭ،
«توۋا» دېدىم، ئەيلىدىم ھەزەر.
بولامدىكەن كۈنى مەنىسىز،
ھەر كۈنلۈكى ئىچمىسە زەھەر؟

ئويلاپ قالدىم ئاشۇنداق ياشاش،
كۆرۈنمەمدۇ ئۇنىڭغا يامان؟
ئالدىكىن زەھەرنى پۇلغا،
ھەسەل بىلەن خوشى يوق نادان.

ئۆگەنمىسە ئىلىم ـ مەرىپەت ،
ھېس قىلامدۇ ۋىجدانى خورلۇق ؟
قاچان تۈگەر روھىي گادايلىق ،
قاچان تۈگەر ئاشۇنداق كورلۇق ؟!

1997 ـ يىل 10 ـ ئاي

نېمە تاپتۇق

يۇمۇپ مەھكەم كۆزىمىزنى ،
ئالداپ كەلدۇق ئۆزىمىزنى ،
تۆكۈپ ئابرۇي ـ يۈزىمىزنى ،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ .

يوقىتىپ ھوش ـ ئەقلىمىزنى ،
ئۇنتۇپ ئەجداد ـ ئەسلىمىزنى ،
نابۇت قىلىپ نەسلىمىزنى ،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ ؟

نادانلىقتىن ئۆزمەي قولنى ،
خازان قىلىپ باغدا گۈلنى ،
بويلاپ ماڭماي توغرا يولنى ،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ ؟

ياخشىلارغا كولاپ ئورا،
ئەيلەپ تالاي دىلنى يارا،
قىلىپ گاھى ئاقنى قارا.
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ؟

ياخشى ئىدى چوقۇشمىساق،
پىتنە ـ پاسات توقۇشمىساق،
كۆن ئۆتمەسمۇ سوقۇشمىساق،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ؟

چاپانمۇ بىز چېقىشقىلى،
نەشتەر تەگلەپ ئېلىشقىلى.
بولمامدىكەن پېتىشقىلى؟
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ؟

قوزغاپ جېدەل ـ ئاداۋەتنى،
چىللاپ رەزىل قاباھەتنى،
بىز قىلامدۇق تاپاۋەتنى،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ؟

بىرنى دېدۇق: «پاكار، سېمىز»،
بىرنى دېدۇق: «ئورۇق، ئېگىز»،
بىرنى دېدۇق: «لاتا ـ كىگىز»،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ؟

كىم قازانسا شۆھرەت ـ ئۇتۇق ،
دېدۇق ئۇنى : « مەككار ، بۇزۇق » ،
ئېچىپ بەردۇق ياۋغا يوچۇق ،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ ؟

ئادەتىمىدۇ كۆرەلمەسلىك ،
ئىجىل ـ ئىناق ئۆتەلمەسلىك .
قاچان تۈگەر رەزىل ـ پەسلىك ،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ ؟

چىقىرالماي ئىشنى باشقا ،
توپا سالدۇق نەچچە ئاشقا ،
پۈتىمىزمۇ تەگدى تاشقا ،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ ؟

يۈدۈپ يۈرۈپ زىللەتنى بىز ،
بۇلغىمايلى مىللەتنى بىز ،
تۈگىتەيلى ئىللەتنى بىز ،
نېمە تاپتۇق غاجاق غاجاپ ؟

1997 ـ يىل 11 ـ ئاي

« لەببەي » دېسەم

ماختىدى « لەببەي » دېسەم ئەرباب مېنى ،
پايتىما بولسامۇ دەپ : « زەرباب » مېنى .
شىلسا خەقنىڭ يانپېشىدىن گۆشنى ئۇ ،
قىلدى ئىپلاس پالتىسىغا ساپ مېنى .
« ئال ! » دېسە توشقاننى ئالدىم قۇش بولۇپ ،
كاللا كەستىم ، دېسە : « كاللا چاپ » مېنى ،
يالىسام كەشنى گويا ئىت بولۇپ ،
دېدى خەق : « يۈزى ئۇياتسىز ـ داپ » مېنى .

1997 ـ يىل 12 ـ ئاي

ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ

مەن ئەسلىمنى ئۇنتۇدۇم ئەمدى ،
نىيىتىمنى تونۇتتۇم ئەمدى ،
يىلتىزىمنى قۇرۇتتۇم ئەمدى ،
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ .

پاتماي قالدىم چىققسام كوچىغا ،
گۆش يىغىلدى قورساق ، يوتىغا ،

ئاچ كۆزلۈكتە چىقتىم ئۇچىغا ،
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ .

كەلمىسە كۆپ پايدا ـ نەپ ماڭا ،
ھېچ ياقمىدى قۇرۇق گەپ ماڭا ،
كەلدى پۈرسەت بەكمۇ ئەپ ماڭا ،
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ .

توسالغۇغا ئۇچرىماي يولۇم ،
ھەممە يەرگە ئۇزاردى قولۇم ،
تېز كۆپەيدى بايلىقىم ، پۇلۇم ،
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ .

ھۇزۇرلاندىم راھەتتە ياشاپ ،
زىياپەتتە يېدىم گۆش ـ كاۋاپ ،
ھەر كۈنلۈكى ئىچتىم مەي ـ شاراب ،
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ .

كەلدى ماڭا « كەل ـ كەل » شارقىراپ ،
ئۆي ئىچىممۇ كەتتى پارقىراپ ،
ئۇچتۇم گويا كۆككە غارقىراپ ،
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ .

نۇر چاچمىدىم چىراغچە يورۇپ ،
ئالدىم پايدا ئاۋامنى يۇلۇپ ،
ئىپلاس قارنىم ئۆتمىدى تويۇپ ،
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ .

بولغاچ ئاشىق خىيانەتكە مەن ،
قەدەم قويدۇم جىنايەتكە مەن ،
يېقىنلاشتىم ھالاكەتكە مەن ،
ئۆز نەپسىمنىڭ كويىدا يۈرۈپ .

1998 ـ يىل 1 ـ ئاي

ئارمىنىم يوق باشلىقىم

كۈچۈكلىنىپ باخشلاپ سىزنى ،
يۈدۈۋالسام ھاپاشلاپ سىزنى ،
قانچە كۈتسەم شاپاشلاپ سىزنى ،
ئارمىنىم يوق زادى باشلىقىم .

خالىي جايغا باشلىسام سىزنى ،
دۈمبە تۇتۇپ ئاشلىسام سىزنى ،
قىچىقلىسام ، قاشلىسام سىزنى ،
ئارمىنىم يوق زادى باشلىقىم .

سۆيۈش ئۈچۈن موزاي بولسامۇ ،
تەزىم قىلىپ دوناي بولسامۇ ،
پۈۋلىسىڭىز سۇناي بولسامۇ ،
ئارمىنىم يوق زادى باشلىقىم .

خۇشامەتكە بولۇپ مەستانە ،
چۆرىڭىزدە بولسام پەرۋانە ،
مەيلى بولسام روھىي دىۋانە ،
ئارمىنىم يوق زادى باشلىقىم .

سىزچۈن ۋىجدان ساتسامۇ مەيلى ،
رەزىللىككە پاتسامۇ مەيلى ،
سىنىق بۇسنى چاچسامۇ مەيلى ،
ئارمىنىم يوق زادى باشلىقىم .

1998 ـ يىلى 2 ـ ئاي

قاچانغىچە قىلارمىز پاخال

بىرسى يازسا ئۈچ پارچە شېئىر ،
دەيمىز ئۇنى : « ئاتاقلىق شائىر .
ئىقتىدارلىق قەلىمى ئۆتكۈر ،
ئەسەرلىرى بەك ئېسىل ، نادىر » .

بىرسى يازسا ئىككى ھېكايە ،
دەيمىز ئۇنى : « داڭلىق يازغۇچى .
ئىجادىيەت كانىدىن ھارماي
قان ـ تەر تۆكۈپ گۆھەر قازغۇچى » .

بىرسى ئوقۇپ بەرسە بىر ناخشا ،
دەيمىز ئۇنى : « ئەڭ مەشھۇر چولپان » .
بىرسى ياقسا بىر تال سەرەڭگە ،
دەيمىز ئۇنى : « ياندۇردى گۈلخان » .

بىرنى دەيمىز : « بۈيۈك پېشىۋا » ،
بىرنى دەيمىز : « ئەڭ داڭدار ئالىم » ،
ئويلىمايمىز زادى قەيەردە ،
بولسا مېنىڭ مۇۋاپىق جايىم .

ئاتاق ، ئابرۇي ـ شۆھرەت قوغلىشىپ ،
شاخ ـ شۇمبىدىن ياسايمىز چەللە .
ئاق ـ قارىنى پەرق ئەتمەيلا ،
كىيدۈرىمىز ئېشەككە سەللە .

بىرىمىزنى بىرىمىز يەلپۈپ ،
چىقىرىمىز ھە دېسە شامال ،

« داڭلىق ، مەشھۇر ، ئاتاقلىق »نى بىز
قاچانغۇچە قىلارمىز پاخال .

1998 - يىل 3 - ئاي

« كاس - كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى

سورۇنلارغا كىرىمەن ماراپ ،
نېمە بولسا يەيمەن يۇيۇپ - تاراپ ،
توختىمايمەن ئىت كەبى قاۋاپ ،
« كاس - كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى .

ئۆزۈم تۇرۇپ بىر پۇچەك مېغىز ،
تۇرسام دەيمەن ھەممىدىن ئېگىز ،
ئاچۇرمايمەن ئۆزگىنى ئېغىز ،
« كاس - كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى .

ئۆز - ئۆزۈمنى دانىشمەن چاغلاپ ،
توختىماستىن كېتىمەن داڭلاپ ،
سۇنىيىمنى چالىمەن ياغلاپ ،
« كاس - كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى .

بەزىلەرگە كۆرۈنۈپ ئوڭلۇق ،
بەزىلەرگە قىلىمەن توڭلۇق ،

ئىچ ـ ئىچىمدە قايناپدۇ شۇملۇق ،
« كاس ـ كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى .

ناتىقلىقىم يارىسا دەيمەن ،
خەق ئاغزىمغا قارىسا دەيمەن ،
شان ـ شۆھرىتىم تارىسا دەيمەن ،
« كاس ـ كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى .

پاخالمەنكى تېرىقسىز ئۆزۈم ،
جېدەلخورمەن ، قىلىقسىز ئۆزۈم ،
بەكمۇ لاۋزا ، تېتىقسىز ئۆزۈم ،
« كاس ـ كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى .

گاھى شاختىن يوپۇرماق پۇتاپ ،
بەزىلەرنى چىمدىيمەن موتاپ ،
بەزىلەرنى چىشلەيمەن قاساپ ،
« كاس ـ كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى .

كاركىرايمەن ھالىم يوق مېنىڭ ،
مازاق قىلسا كارىم يوق مېنىڭ ،
قىلچە نۇمۇس ـ ئارىم يوق مېنىڭ ،
« كاس ـ كاس » دېسەڭ دەۋەرگىن مېنى .

1998 ـ يىل 4 ـ ئاي

پۇلدارمەن

مەيدە قېقىپ پو ئېتىپ سۆزلەيدىغان پۇلدارمەن ،
قۇرۇق شۆھرەت ـ ئابرۇيىنى كۆزلەيدىغان پۇلدارمەن .
قىلدى يۇندى ئازگىلى نەپسانىيەت قەلبىمنى ،
پەزىلەتكە ، خىسلەتكە كۈنمەيدىغان پۇلدارمەن .
جاننى تىكتىم پۇل ئۈچۈن ، شۇ ئېزىتقۇ يول ئۈچۈن ،
پۇل ـ بايلىقتىن ئۆزگىنى سۆيمەيدىغان پۇلدارمەن .
«ئال » دېگەندە زېرەكمەن ، «بەر» دېگەندە پۇچەكمەن ،
ئۇرۇق قىلىپ چاچىسمۇ ئۈنمەيدىغان پۇلدارمەن .
ۋىجدانسىزمەن ، دۆيۈزمەن ، قارنى تويماس ئاچ كۆزمەن ،
ئوتنى تىلىم يالمىسا كۆيمەيدىغان پۇلدارمەن .
تۇرۇپ كىمكى قېشىمدا ، تەڭلەپ موچەن بېشىمدا ،
تاشلىۋەتسە دېگىنىزغا چۆكمەيدىغان پۇلدارمەن .
بولغاچ باغرىم قاتتىق تاش ، ئاجىز ـ يېتىم تۆكسە ياش ،
ئاڭا شەپقەت ـ مېھرىمنى تۆكمەيدىغان پۇلدارمەن .
ئېلىپ پايدا پىلچىلىك ، زىيان تارتسام قىلچىلىك ،
قاپاق تۈرۈپ ، قان يۇتۇپ ، كۈلمەيدىغان پۇلدارمەن .
چىقسام پاتماي كوچىغا ، قاراپ بۇرنۇم ئۇچىغا ،
ئەما كۆزۈم يىراقنى كۆرمەيدىغان پۇلدارمەن .
بىر نان تاپسام داپ چېلىپ ، سورۇنلىدا لاپ ئېتىپ ،

كۆنۈم ئەيش ـ ئىشرەتسىز ئۆتمەيدىغان پۇلدارمەن .
دەيمەن بۈگۈن يايرىسام ، مەيلى ئۆپكە چاينىسام ،
ئەتىكى ياغ ـ قۇيرۇقنى كۆتمەيدىغان پۇلدارمەن .
بولغاچ رەزىل ئىللىتىم ، بولدى پايخان قىممىتىم ،
ئار ـ نومۇسقا ، ئىزاغا ئۆلمەيدىغان پۇلدارمەن .
ئەلگە چۈشكەن سايەم يوق ، ئېتىقادىم ـ غايەم يوق ،
قارا نېمە ، ئاق نېمە ، بىلمەيدىغان پۇلدارمەن .

1998 ـ يىل 5 ـ ئاي

سويما سالدى بىلىكىم

ئاق خالاتنى كىيىپسىز دوختۇرلۇققا يارامسىز ؟
كۆيۈنمەستىن كەسىپكە ئېتىبارسىز قارامسىز ؟
بىكار كەتتى بىر سائەت تەكشۈرۈلمەي كېسىلىم ،
تولا قاراپ كۆزنەككە جۈپتىڭىزنى مارامسىز ؟
بىرسى قىلسا ئىشارەت ئىشنى تاشلاپ ماڭدىڭىز ،
بىر سائەتتە بەش قېتىم ھە دەپ سىرتقا چاپامسىز ؟
كېسىلىمنى تەكشۈرمەي ، دەيسىز « ئىشىم ئالدىراش »،
ھۆرپەيدىڭىز ئالىيىپ ، خۇددى مۇزدەك قاتامسىز ؟
تۇرسا كېسەل پۇتۇمدا ، ئاشقازاننى يارا دەپ ،
قويۇپ خاتا دىئاگنوز ، يوق كېسەلنى تاپامسىز ؟

سانجىغاندەك بىگىزنى سالدىڭىز غۇ ئوكۇلنى ،
جان ئاغرىسا مەيلىمۇ ، شۇنداق ئوكۇل سالامسىز ؟
تومۇرۇمنى تاپالماي ، زەخىم بولدى نەچچە جاي ،
سويما سالدى بىلىكىم ، قوغۇن ـ تاۋۇز ساتامسىز ؟
مېڭىپ كىرگەن كىرەردە ، يېتىپ قالدىم كېتەردە ،
كېسەل تۇرسام سىز يەنە ماڭا كېسەل قاتامسىز ؟
دوختۇر سىزدە يوقمىدۇ مېھىر ـ شەپقەت كېسەلگە ،
يامان ئىللەت ـ قىلمىشنى تۈزەتمەستىن ياپامسىز ؟
1998 ـ يىل 6 ـ ئاي

هارام يېگەنلەرگە

تۇرغان بىلەن پارقىراپ تېشىڭ ، هارام يېگەنلەر ،
ئىكەن رەزىل ، قاپقارا ئىچىڭ ، هارام يېگەنلەر .
نەپسىڭنى دەپ داۋاملىق قىلىپ كەلدىڭ قاراملىق ،
دەپ باققىنا ئونىمدۇ بېشىڭ ، هارام يېگەنلەر .
كىم قىلغاندۇ خەس سېنى ، شۇنچە ئىپلاس پەس سېنى ،
يۇتامدىكەن تاشنىمۇ گېلىڭ ، هارام يېگەنلەر .
تىلىڭدا بار دىيانەت ، دىلىڭ مەككار نىهايەت ،
تىلىڭ بىلەن ئوخشىماس دىلىڭ ، هارام يېگەنلەر .
سېلىپ يوغان قورساقنى ، چاچتىڭ بەتبۇي پۇراقنى ،

سېسىپ كەتكەچ ۋۇجۇدۇڭ ـ تېنىڭ ، هارام يېگەنلەر ،
بالاخورسەن قەۋەتلا ، تويماس قارنىڭ پەقەتلا ،
كۆپ بولسىمۇ بايلىقىڭ ـ مېلىڭ ، هارام يېگەنلەر ،
سىر تماق بولۇپ قىلمىشىڭ كانىيىڭنى بوغقاي چىڭ ،
قانداق چىقار ئۆلگەندە جېنىڭ ، هارام يېگەنلەر .

1998 ـ يىل 7 ـ ئاي

ياخشى ئىشمۇ ؟

ئانام كەلسە بولدۇڭ گويا مۇز ،
چۆمۈچىنىمۇ ئۇردۇڭ قازانغا .
ئاكا بەرگەن ئاچچىق سانجىقىڭ
ئوخشاپ قالدى گويا چايانغا .

كەلتۈرمىدىڭ چاي يا قەنت ـ گېزەك ،
داستىخانغا تىزمىدىڭ توقاچ .
تەل تۈرۈقلۇق ئۆيدە ھەممىسى ،
تولا چاغدا قايناتىنىڭ ئۇماچ .

ئاناڭ كەلسە ئېچىلدىڭ گۈلدەك ،
ھاردۇق ـ ئاچماق سوراپ باشقىچە .
ئىززەت قىلىپ ئاستىغا ئۇنىڭ
كۆرپە سالدىڭ نەچچە قاتقىچە .

يەنە كۈنلەپ بولدۇڭ پايپېتەك ،
خۇشلۇقۇڭدىن پاتماي جاھانغا .
داستىخاننى سالدىڭ شۇنچە مول ،
پاقلان گۆشى تولدى قازانغا .

ياخشى ئىشمۇ ئاناڭ ۋە ئانام
نەزىرىڭدە بولمىسا ئوخشاش .
بىزگە ھايات بەرگەنغۇ شۇلار ،
ھەر ئىككىسى بولۇپ نۇر - قۇياش .

1998 - يىل 8 - ئاي

مېنىڭ تۇغقانلىرىم

ئۆستۈم باشلىق بولۇپ يېزىغا ،
كۆڭلۈم مېنىڭ چۈشتى ئىزىغا .
ئىززەت - ئىكرام قىلىپ باشقىچە ،
دوست - يارەنلەر ئالدى بېشىغا .

نۇرغۇن كىشى قۇتلۇقلاپ - قوللاپ ،
كەلدى مېنى ئۆيۈمگە يوقلاپ .
تونۇشتۇردى ئۆزىنى ماڭا ،
داستىخاندا چېپىمنى ئوتلاپ .

سۆزلەپ كەتتى بىرسى : « بوۋامغا
يېقىن تۇغقان بولىسىز سىز » دەپ .
بىرسى سۆزلەپ كەتتى : « ئۇقسىڭىز ،
بىر نەۋرىنىڭ بالىسى بىز » دەپ .

بىرسى دېدى : « بىلمەيسىز تېخى ،
مومىڭىزنىڭ تاغىسى دادام .
ئىزدەشمىگەن بولساقمۇ ئەمدى ،
ئىزدىشەيلى قىلىشىپ سالام » .

بىلمىسەممۇ ئۇلارنى بۇرۇن ،
سالماي دېدىم دىلىغا غەشنى .
ھەر كۈنلۈكى داستىخان سېلىپ ،
تۇغقىنىمدىن ئۇزاتتىم بەشنى .

بولدى ئامەت باشلىق بولغىنىم ،
تۇغقىنىمنى ئەمدى ئۇققىنىم .
ئەتە - ئۆگۈن يەنە قانچىلىك
كۆپىيەركىن مېنىڭ تۇغقىنىم .

1998 - يىل 8 - ئاي

قايتىپ چىق

(ئازغان قىزغا)

مەيخانىدىن پاتقاقتا پاتماي دېسەڭ قايتىپ چىق ،
ئەي قىز ، نۇمۇس ـ ئارىڭنى ساتماي دېسەڭ قايتىپ چىق ،
ئىپلاسلىقتا قەلبىڭنى چاتماي دېسەڭ قايتىپ چىق ،
ئادىمىلىك بۇرچۇڭنى ئاقلاي دېسەڭ قايتىپ چىق ،
پەزىلەتنى ، خىسلەتنى ساقلاي دېسەڭ قايتىپ چىق .

گۈزەل ئىدىڭ بىغۇبار ، ئەسلىتەتتىڭ گۈلنى سەن ،
تاللىۋالدىڭ نېمشقا بۇنداق يامان يولنى سەن ،
ئاجراتمايسەن ئۆزۈڭدىن نېچۈن سىرتماق ـ تورنى سەن ؟
ياكى جەننەت بىلدىڭمۇ ۋەيلون دوزاخ ـ گۆرنى سەن ؟
مەڭگۈ غەپلەت ئىچىدە ياتماي دېسەڭ قايتىپ چىق .

« ئايرىمخانە » ئىچىدە بولۇپ ھەمراھ پۇللۇقتا ،
سالسا سېنى خوجايىن كۈندە زىناخورلۇقتا ،
كىم ئۆگەتكەن دېگىنە سېنى بۇنداق شۇملۇقتا ،
سەزمىدىڭمۇ ئالدىنىپ قالغىنىڭنى خورلۇقتا ،
نىجاسەتتەك سېسىق بۇس چاچماي دېسەڭ قايتىپ چىق .

بولماسمۇ بۇ جاھاندىن ھالال ياشاپ ئۆتكىلى ؟
تۆرەلگەنمۇ سەن شۇنداق ھارامخورنى كۆتكىلى ؟
باشلىدىڭغۇ « ئاق » چېكىپ ئىس ـ تۈتەككە چۆككىلى ،
قولغا ئالدىم قەلەمنى قىلمىشىڭنى سۆككىلى ،
نادامەتكە ، پۇشمانغا قالماي دېسەڭ قايتىپ چىق .

پېتىقلايدۇ خەق بىلىپ ئايغىدا خەي سېنى ،
جارقىرايسەن سەتلىشىپ ، قىلسا ئەلەس مەي سېنى ،
قىپتۇ مەينەت ـ پاسكىنا ساپلا قۇسۇق ـ قەي سېنى ،
ئېچىنغاچقا ھالىڭغا ، دېدىم : «ئىسىت ، ھەي سېنى » ،
يامراپ ھەريان يۇندىدەك ئاقماي دېسەڭ قايتىپ چىق .

كۆل بولامدۇ ياشلىقىڭ ئىشرەت قىلىپ ئوينىساڭ ،
يىرگىنىشلىك ھايۋان بوپ قالغىنىڭنى تۇيمىساڭ ،
دېدىم سەندىن « پەندىيات ! » ، ئوڭمۇ تەتۈر تولغىساڭ ،
قىلسۇن سۆكۈت كىم ساڭا ئارىمىزنى بۇلغىساڭ ،
ئورا ـ ئازگال ئۆزۈڭگە قازماي دېسەڭ قايتىپ چىق .

يارىشامدۇ مەي ـ شاراب ئىچىش ئۇيغۇر قىزىغا ،
ئۇياتماستىن باش قويۇپ ياتساڭ خەقنىڭ تىزىغا ،
پەسكەشلىكنىڭ ئايلىنىپ كەتسەڭ ئەخلەت ـ مىزىغا ،
يۈزۈڭ قانداق چىدايدۇ چىقساڭ تاپىنىڭ تېشىغا ،
قايتا جىندەك ئەپتىڭنى ئاچماي دېسەڭ قايتىپ چىق .

يەرگە ئۇرساڭ بولامدۇ ياخشى ئەخلاق ـ هايانى ،
كىم كەلتۇردى بىشىڭغا مۇنداق كۇلپەت ـ بالانى ،
ئاشۇمىكىن قىلغىنىڭ ئەجدادىڭغا ۋاپانى ،
تۇزەتمىسەڭ قىلمىشىڭ بەرگەي ساڭا جازانى ،
بولۇپ گۇمران ، زاۋاللىق تاپماي دىسەڭ قايتىپ چىق .

1998 ـ يىل 8 ـ ئاي

بىر قەلەمكەشكە

كونا داپنى چېلىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش ،
كونا يولدا مېڭىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش .
قىممىتىنى يوقاتمايدۇ زەر دېگەن ،
تاش ـ داڭگالنى قېزىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش .
بولدى شوئار غەلۋىسىدىن قۇلاق پاڭ ،
قۇرۇق گەپنى تىزىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش .
ئىس پۇراتماڭ بىزار قىلىپ دىماغنى ،
جىنچىراغنى يېقىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش .
كۆپ چاينىسا بولار تائام تېتىقسىز ،
لەشنى چايناپ تېتىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش .
ئىجادىڭىز تۇپرىقىدا مايسا يوق ،
پۇچەك ئۇرۇق تېرىۋەرمەڭ قەلەمكەش .

كاسات مالغا نەدە باركەن خېرىدار ،
ئۇنى ماختاپ سېتىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش .
كۆرەڭلىمەڭ بولدۇم داڭلىق شائىر دەپ ،
ياغاچ ئاتقا مىنىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش .
دان كۆرمىدىم سىز راسلىغان خاماندا ،
ئەمدى پاخال يىغىۋەرمەڭ ، قەلەمكەش !

1998 - يىل 9 - ئاي

ماڭا قورساق تويسىلا بولدى

ئادەت ماڭا ئۇخلاپ ئولتۇرۇش ،
نوقۇساڭمۇ يوقتۇر ئويغىنىش ،
بار جىسمىمدا كىرغا بۇلغىنىش ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

سۆڭەكىمدە بولمىغاچ يىلىك ،
بولدى بوينۇم بىر يۇمشاق پىلىك .
ئۆزۈم مۇردا ، ياشايمەن تىرىك ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

يوغان بولغاچ قالپىقىم مېنىڭ ،
كۆرۈنمەيدۇ شالتىقىم مېنىڭ .

كۈن ئۆتكۈزۈش بايرىقىم مېنىڭ ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

مەيلى بەتتەم سېغىزدەك بولسام ،
سۈنمامدىمەن بىگىزدەك بولسام .
بەك ياخشىغۇ كىگىزدەك بولسام ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

ئۆز قىرىمنى ماڭىمەن بويلاپ ،
سەمرىتىمەن ئۆزۈمنى بورداپ ،
تەقدىرىمنى كەتمەيمەن ئويلاپ ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

راستنى يالغان دەيمەن نەپ بەرسە ،
گۆلنى ئازغان دەيمەن نەپ بەرسە ،
داننى سامان دەيمەن نەپ بەرسە ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

گۆل ئاينىماس بېغىمدا مېنىڭ ،
غورا پىشماس شېخىمدا مېنىڭ ،
يوقتۇر غۇرۇر قېنىمدا مېنىڭ ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

يوقالسمۇ ئېتىقاد ـ غايەم ،
بار چىقىشقا ئېگىزگە پايەم ،
ئەلگە چۈشمەس شەپقىتىم ـ سايەم ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

ئىچ ـ ئىچىمدىن كەتسەممۇ سېسىپ ،
بولدى ماڭا پاراغەت نېسىپ .
شۈكۈر دەيمەن قۇيرۇقنى قىسىپ ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

ئوغا يۇتسام مەيلى قەستلىنىپ ،
تېرە بولسام مەيلى ئەيلىنىپ ،
ۋاي دېمەيمەن كەتسەم چەيلىنىپ ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

ئۇپراتمايمەن جېنىمنى تۈزۈك ،
ئالتۇن سوقماي سالىمەن ئۈزۈك ،
كۆچەت تىكمەي قاقىمەن ئۆرۈك ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

يورۇق چىقماس هايات شامىدىن ،
ئىز قالمىدى هېچبىر نامىدىن ،

ئايرىلسامۇ نومۇس ـ ئارىمدىن ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

چۆمگىنىم يوق ھېكمەت نۇرىغا ،
غاپىللىقنىڭ چۈشتۈم تورىغا ،
ئايلانسامۇ ئىسلىق مورىغا ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

نەسلىمگە خاس خىسلىتىممۇ يوق ،
ئادىمىيلىك زىننىتىممۇ يوق ،
ھايۋانچىلىك قىممىتىممۇ يوق ،
ماڭا قورساق تويسىلا بولدى .

1998 ـ يىل 9 ـ ئاي

ماختانغۇدەك نېمەڭ بار سېنىڭ

باشقا تۇشلۇق قالپاق يوق سەندە ،
پۇتقا تۇشلۇق پايپاق يوق سەندە ،
چايغا تۇشلۇق قايماق يوق سەندە ،
ماختانغۇدەك نېمەڭ بار سېنىڭ ؟

مىخ قىسقىلى ئامبۇرۇڭمۇ يوق ،
ئاش ئەتكىلى چامغۇرۇڭمۇ يوق ،

گۈلدۈرۈك كۆپ، يامغۇرۇڭمۇ يوق،
ماختانغۇدەك نېمەڭ بار سېنىڭ؟

بازار تاپسا خەقلەر پەش سېتىپ،
جاننى باقتى دەيسەن لەش سېتىپ،
سەن يۈرسەن ئەخلەت - خەس سېتىپ،
ماختانغۇدەك نېمەڭ بار سېنىڭ؟

ھەيران قالدىم پاختاڭغا بېقىپ،
ساپ قىلمايسەن پالتاڭغا بېقىپ،
ئۇن تارتمايسەن خالتاڭغا بېقىپ،
ماختانغۇدەك نېمەڭ بار سېنىڭ؟

ئايدا - يىلدا تۇغساڭ بىر تۇخۇم،
ئۆزۈڭنى شاھ سانايسەن چوقۇم،
باشقىلارغا قىلىسەن ھۇجۇم،
ماختانغۇدەك نېمەڭ بار سېنىڭ؟

گۈرۈچ دەيسەن پاخال دۆۋىلىسەڭ،
مېغىز دەيسەن شاكال دۆۋىلىسەڭ،
ئالتۇن دەيسەن ساپال دۆۋىلىسەڭ،
ماختانغۇدەك نېمەڭ بار سېنىڭ.

ئايلناي

سۆزلسەڭ مۇنبەردە قىلغان گەپلىرىڭدىن ئايلناي ،
ھىيلە ـ مىكرىڭ بىرلە تاپقان نەپلىرىڭدىن ئايلناي .
ئاتىسەن پونى ئەجەب ئىنساپ ـ دىيانەتتىن بەلەن ،
ساڭا رەڭ بەرگەن « دۇرۇت ـ ئايەت »لىرىڭدىن ئايلناي .
چىقتىڭغۇ مۇڭگۈز بېشىڭغا ئەي جاناب مەنسەپ تۇتۇپ ،
گىدىيىپ قىلغان سالام ـ سەھەتلىرىڭدىن ئايلناي .
مىڭلىغان مىسكىن ـ غېرىپ غۇربەتچىلىكتىن يىغلىسا ،
بەزمىدە ئۆتكەن كۇنۇڭ ـ راھەتلىرىڭدىن ئايلناي .
قىلىسەن مەنسەپنى پەش ، ئىلماي كۆزۈڭگە بارچىنى ،
ئەلگە كۆز ـ كۆز ئەيلىگەن ئامەتلىرىڭدىن ئايلناي .
بولدىڭغۇ نەپسىڭ بالا ، ھە دەپ ھارامدىن سەمرىدىڭ ،
تومپىيىپ چىققان قورساق ـ قامەتلىرىڭدىن ئايلناي .
ئاقىۋەت شەرمەندە قىلغاي قىلمىشىڭ پۇكلەپ سېنى ،
ئامىتىڭ قاچقاندىكى ھالەتلىرىڭدىن ئايلناي .

1998 ـ يىل 10 ـ ئاي

ئالدىما

سەن ماڭا خال كۆرسىتىپ يالغان زىناقنى ، ئالدىما ،
سەن ماڭا ئاي كۆرسىتىپ ئىپلاس سىياقنى ، ئالدىما .

تۇرسا ئۆتكۈر كۆزلىرىم بىلدىڭمۇ ئەما ـ كور مېنى ،
پەرق ئېتەرمەن گۈل بىلەن ئازغان ـ شىۋاقنى ، ئالدىما .
ئايلىنىپ ئەخلەت ـ نىجاسەتكە پۈتۈن كەتتىڭ سېسىپ ،
پۈرىمايمەن لالە دەپ بەتبۇي پۇراقنى ئالدىما .
ئالدىنار دەمسەن مېنى سۈتسىز ئېمىزگەڭنى ئېمىپ ،
دورىمايمەن گۈل بولۇپ سەبىي بوۋاقنى ، ئالدىما .
نى نۇمۇس ، نى ئات ماڭا ۋىجداننى ساتسام ـ بۇلغىسام ،
جان باقامتىم شايى دەپ جەندە ـ قۇراقنى ، ئالدىما .
سۆزلىگەنگە ئوخشىماس ، باقسام ئەمەلدە قىلمىشىڭ ،
گەپلىرىڭگە كىم سېنىڭ سالغاي قۇلاقنى ، ئالدىما .
مىڭ يوشۇرساڭمۇ مېزىڭنى ، ئېچىلىپ قالدى تېزىڭ ،
چۆكتۈرۈپ كىيسەڭمۇ سەن پوسما ـ تۇماقنى ئالدىما .
كۈنسېرى بولدى ئايان رەڭۋازلىقىڭ ـ مەككارلىقىڭ ،
بىلىمەن قۇرماقچىسەن قاپقان ـ تۇزاقنى ، ئالدىما .
ئۆلگىنىم مىڭ مەرتە ياخشى ياشىغاندىن قۇل بولۇپ ،
مېنى لالما ئىت بىلىپ تەڭلەپ يالاقنى ، ئالدىما .
مەيلى دارغا ئاس مېنى ، دەيمەن ھولۇقماي بىرنى بىر ،
ئېغىزىمغا ياپقىلى بولماس تۇۋاقنى ، ئالدىما .
سۇندۇرالماس ھەيۋىتىڭ جەسۇر ئىرادەمنى مېنىڭ ،

هه دېسه كۆز ـ كۆز قىلىپ كالتەك ـ چوماقنى ، ئالدىما .
دەسسەمەس قايتا ئېشەك پاتقاققا پاتسا بىر قېتىم ،
قىلمىشىڭ بەردى تالاي ئاچچىق ساۋاقنى ، ئالدىما .
بىل شۇنى ، بەخشەندە بولماس بىر ساختا ئامەت دېگەن ،
هەق ـ ئادالەت بىر كۆنى قىلغاي سوراقنى ، ئالدىما .

« ئاق » چەككەن هاماقەتكە

ئۇنتۇپ بۇگۈن ئەجدادىڭنى ـ ئەسلىڭنى ،
خازان قىلىپ گۈلدەك باهار پەسلىڭنى ،
بولامدىكەن نابۇت قىلساڭ ۋەسلىڭنى ،
ئەي هاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

ئاشۇمىدى ئەلگە بەرگەن نېمىتىڭ ؟
نەدە قالدى ياخشى ئەخلاق ـ خىسلىتىڭ ؟
نەدە قالدى ئادىمىيلىك قىممىتىڭ ؟
ئەي هاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

رەزىل قىلمىش دائىم ساڭا ئادەتمۇ ؟
چۈشكۈنلىشىش ـ زەئىپلىشىش راهەتمۇ ؟
هايۋان كەبى ياشاش ساڭا ئامەتمۇ ؟
ئەي هاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

زەپىراندەك يۈزلىرىڭدە قان قېنى ؟
لاغىلدايسەن پۇت ـ قولۇڭدا جان قېنى ؟
مۈردا بوپسەن ، ئۇستىخىنىڭدا سان قېنى ؟
ئەي هاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

خالىغانچە چىقىپ تاپتىن ـ يولۇڭدىن ،
مەھرۇم بوپسەن ئۆز ـ چىرايلىق گۈلۈڭدىن ،
ئايرىلىپسەن مال ـ بىساتتىن ، پۇلۇڭدىن ،
ئەي هاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ .

تاشلاپ ئاپەت ، ۋەيرانچىلىق بېشىڭغا ،
بەڭۋاشلىقتىن توپا ساپسەن ئېشىڭغا ،
هېچكىم يېقىن كەلمەيدىكەن قېشىڭغا ،
ئەي هاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

پۇل تۆگىسە كېزىپ رەستە ـ ھەريانىنى ،
يانچۇقلاردىن ئوغرىلايسەن ھەميانىنى ،
قىلمىشىڭ كۆپ سۆزلىسەم بۇ جەريانىنى ،
ئەي هاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

تەۋەككۈل دەپ دەسسەپ قاپقان ـ تۇزاققا ،
ئايلاندىڭمۇ ئەلدە بەتبۇي پۇراققا .

تىرىك تۇرۇپ كىرمەكچىمۇ دوزاخقا ،
ئەي ھاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

نەسىھەتكە ئۇبدان سالماي قۇلاقنى ،
قىلمىشىڭدىن ئالماي ئىبرەت ـ ساۋاقنى ،
ئۆچۈرمەستىن يامان ئاتنى ـ ئاتاقنى ،
ئەي ھاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

كۆزۈڭنى ئاچ ، يايدى قانۇن تورىنى ،
ھالۋا دېمە پىشمىغان تۇتوك غورىنى ،
ئۆز ـ ئۆزۈڭگە كولىمىغىن ئورىنى ،
ئەي ھاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

ئۆز ۋاقتىدا تاشلاپ يامان ئىللەتنى ،
قەھرىڭ بىلەن كۆيدۈر ئەمدى زىللەتنى ،
ئىللەت يۇقسا نەس باسمامدۇ مىللەتنى ،
ئەي ھاماقەت ، نېمە تاپتىڭ « ئاق » چېكىپ ؟

1998 ـ يىل 11 ـ ئاي

گەپ ساتما

ئېزىپ راسا ئەزمەڭنى ۋايساپ قۇرۇق گەپ ساتما ،
توختىماستىن تىلىڭنى چايناپ قۇرۇق گەپ ساتما .

تۇز دەپ ئەگرى پۇتاقنى ، ئاغرىتمىغىن قۇلاقنى ،
ئۆتمەس كاسات مىلىڭنى ماختاپ قۇرۇق گەپ ساتما .
تەمەننا قىپ ئۆزۈڭگە ، بىرىپ بوياق يۈزۈڭگە ،
خەقنى قىرى تۇلكىدەك ئالداپ قۇرۇق گەپ ساتما .
يەڭمەي تۇرۇپ خەتەرنى ، قۇچماي جەڭدە زەپەرنى ،
سەپ كەينىدە سۆرىلىپ ـ ئاقساپ قۇرۇق گەپ ساتما .
ئۆتەلمىسە كاتاڭدىن ، رەنجىپ ئورۇق كالاڭدىن ،
ئەبجەق هارۋاڭ چاقىنى مايلاپ قۇرۇق گەپ ساتما .
تۆككەن ئەجىر ـ تەرىڭ يوق ، خامىنىڭدا دېنىڭ يوق ،
غەلۋىرىڭدە سامانىنى تاسقاپ قۇرۇق گەپ ساتما .
كىم زەر دەيدۇ پاخالنى ، مىغىزى يوق شاكالنى ،
ئۆز ـ ئۆزۈڭدىن زارلىنىپ ، قاقشاپ قۇرۇق گەپ ساتما .
ئەل بىزاردۇر پوچىدىن ، تېشى پال ـ پال نوچىدىن ،
قىممىتىڭنى خەس كەبى خارلاپ قۇرۇق گەپ ساتما .

1998 ـ يىل 12 ـ ئاي

نەپسىڭنى يىغ

ئەي رەزىل نەپسى بالا نەپسىڭنى يىغ ،
بەتنىيەت كۆڭلى ئالا نەپسىڭنى يىغ .
ئويلىغىن ئادەم دېگەي كىممۇ سېنى ،

تويمغۇر هايۋان ـ كالا ، نەپسڭنى يىغ .
چىكىدىن ئاشتىڭ داۋام يولدىن ئېزىپ ،
بوپتۇ بەك ئەقلىڭ قارا ، نەپسڭنى يىغ .
ئالسا باشقا ئەتىۋارلاپ ئەل سېنى ،
كەلمىدى سەندىن ۋاپا ، نەپسڭنى يىغ .
غادىيىپ مىندىڭ ئاۋامنىڭ بوينىغا ،
ئەيلىدىڭ جانغا جاپا ، نەپسڭنى يىغ .
سۆزلىسەڭ پاكلىق تىلىڭدىن چۈشمىگەي ،
قىلمىشىڭ بولدى خاتا ، نەپسڭنى يىغ .
نىيىتىڭ قازغاي ئۆزۈڭگە ئورىنى ،
ھەق ساڭا بەرگەي جازا ، نەپسڭنى يىغ .

1999 ـ يىل 1 ـ ئاي

ئوبدان بولامتىم

چىرىغىڭنى يېقىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم ،
ئېرىقىڭنى چېپىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
ئايىغىڭنى سۈرتۈپ ـ مايلاپ ، چېچىڭنى تاراپ ،
چاپىنىڭنى قېقىپ بەرسەم ئوبدان بولاتتىم .
ئەتراپىڭدا لالما ئىتتەك سوكۇلداپ سېنىڭ ،
بوسۇغاڭنى بېقىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .

مىنىپ خەقنىڭ گەجگىسىگە قىلساڭ تاماشا ،
دۈمبىقىڭنى چىلىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
چەيلەپ خۇشبۇي گۈل ـ لالىنى ، ئۈنىڭ ئورنىغا
تىكەن ـ ئازغان تېرىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
ئادەمسىياق هايۋانلارنى پەردازلاپ ـ ماختاپ ،
ياخشىلارنى چېقىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
گۆش كۆرسىتىپ ئۆپكە ساتساڭ تۈزاققا دەسسەپ ،
لەشنى چايناپ تېتىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
شەربەت بىلىپ ماڭا تۇتقان زەھەر ـ ئوغاڭنى ،
ئىمىزگەڭنى ئىمىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
بولۇپ ئاچ كۆز نەپسىڭ ئۈچۈن قۇرۇق ئۈستىخان
گۆشلىرىمنى شىلىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
غاپىللىقىڭ پالتىسىنى تۇتقۇزساڭ ماڭا ،
ئۆز شېخىمنى كېسىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
هاياتىمنى رەزىللىككە بۇلغاپ سېنى دەپ ،
ۋىجدانىمنى سېتىپ بەرسەم ئوبدان بولامتىم .
1999 ـ يىل 2 ـ ئاي

يازمىشىم ۋە قىلمىشىم

غەيۋەتخورنى يازىمەن سۆكۈپ ،
مىسرالاردا قەھرىمنى تۆكۈپ .

ئازگىلىغا غەيۋەتخورلۇقنىڭ
پەيتى كەلسە كېتىمەن چۈكۈپ .

بىرنى دەيمەن : « يالاڭتۆش ، سولتەك » ،
بىرنى دەيمەن : « چاپىنى كالتەك » ،
گاھ ئۇيانغا ، گاھى بۇيانغا ،
دومىلاپلا بولىمەن غالتەك .

پېشانەمدە « شائىر » دەپ قاشقا ،
گۈل كەلتۈرەر قەلىمىم تاشقا .
يازغانلىرىم بەكمۇ چىرايلىق ،
لېكىن قىلغان قىلىقىم باشقا .

1999 - يىل 3 - ئاي

ئۈچ سائەتلىك باي

تەكشۈرۈشكە كەلدۇق يېزىغا ،
قارشى ئالدى يېزا باشلىقى .
داغدۇغىغا چۈمدۈردى يۇرتنى ،
ئۇنىڭ قاتتىق پەرمان - يارلىقى .

بەردى باشلىق خىزمەتتىن دوكلات ،
داخىل بولدۇق زىياپەت چايغا .

دېدى : « سانسىز نامرات ئائىلە
يېزىمىزدا ئايلاندى بايغا » .

بەردى تەكلىپ ئاخىرىدا ئۇ ،
كەنت تامان يۈرمەكچى بولدۇق .
بىر نۇقتىلىق ئائىلىنى بىز
نۇسخا قىلىپ كۆرمەكچى بولدۇق .

يېتىپ كەلدۇق كەنتكە ئاخىر ،
باشلاپ كىردى چىرايلىق ئۆيگە .
داستىخاندا يېدۇق گۆش پولۇ ،
تولدى ھەريان ناخشىغا - كۈيگە .

تراكتورمۇ باركەن ھويلىدا ،
باركەن يەنە ئېتى ، ھارۋىسى .
سىسېتىۋاپتۇ موتو ، تېلېۋىزور ،
ئېغىلىدا كۆپكەن چارۋىسى .

ئايۋانغا لىق سېلىنغان گىلەم ،
ئۆيلەر تولغان ئىشكاپ ، ساپاغا .
كۆز چاقناتسا ئۆي ئىچى شۇدەم ،
چىققۇلۇق كەلمەس ھەرگىز تالاغا .

ئۆي ئىگىسى تۇرغانتى چەتتە ،
دېدۇق : « بىزدىن قاچماڭ سىز نېرى .
تۇرمۇشىڭىز پاراۋان ئىكەن ،
باي بولدىڭىز قاچاندىن بېرى »؟

مۇنداق دېدى ئاق ساقال دېھقان :
« كۆرمىگەنتىم بۇنچىلىك راھەت .
نامرات ئىدىم تېخى ھېلىلا ،
باي بولغىلى بولدى ئۈچ سائەت .

بۈگۈن ماڭا بولدى ھېيت - ئايەم ،
ئوقۇدۇڭلار ئۆيۈمگە پەتە .
نامراتلىققا قايتىمەن يەنە ،
بۇ بايلىقىم يوقالسا ئەتە ... »

1999 - يىل 4 - ئاي

نەيرەڭۋازنىڭ ئىقرارى

پاقلان سويىماي سان چىقىرىپ ،
خېمىر قىلماي نان چىقىرىپ .
بولدۇم ئەجەب نەيرەڭۋاز ،
خامان قىلماي دان چىقىرىپ .

توختىماستىن كاركىراپ ،
پونى ئاتتىم ۋارقىراپ ،
قۇرۇق گەپتىن مۇنبەردە
قالتىس ئۇتۇق - شان چىقىرىپ .

هارام يېدىم توي تارتىپ ،
ئۆستۈم ئېگىز بوي تارتىپ ،
شوراپ كەلدىم ئاۋامنى ،
پىچاق سالماي قان چىقىرىپ .

چاكار دېسە ئېتىمنى ،
كەردىم بەگدەك چېتىمنى ،
هەيۋە قىلدىم پۇقراغا ،
گالنى بوغماي جان چىقىرىپ .

ئىشىمدا يوق نۇقسان دەپ ،
توققۇز بولسا توقسان دەپ ،
يازدىم يالغان دوكلاتنى ،
دەپتىرىمدىن سان چىقىرىپ .

تۆكمەي زەررە تەرنى مەن ،
يىغدىم بايلىق - زەرنى مەن ،
كۆن ئۆتكۈزدۈم راهەتتە ،
كېسەك قۇيماي تام چىقىرىپ .

ئىشتا تەدبىر - دىتىم يوق ،
هاياتلىقتا ئىزىم يوق ،
قۇياش دەيمەن تۆھپەمنى ،
پىلىلدىغان شام چىقىرىپ .

هەيران قالماڭ پوسمامدىن ،
قاشقا قويغان ئوسمامدىن ،
ئۆزۈمنى پاك - ساق دەيمەن ،
يېغىرىمنى كەم چىقىرىپ .

كۆلۈپ يالغان كۆلكىنى ،
دورىغاچقا تۈلكىنى ،
هېچ چۈشمىدىم قونداقتىن ،
ساختا ئابرۇي - نام چىقىرىپ .

1999 - يىل 5 - ئاي

پارا يېگەن ئەرزخور

يېزىمىزدا تارقالدى بىر گەپ ،
« ئەمەت ئەرز يېزىپتىمىش » دەپ .
« بىزگە باشلىق بولغان كىشىنىڭ
قىلمىشىنى قېزىپتىمىش » دەپ .

ئاشۇ گەپنى ئاڭلاپ بەزىلەر
دېدى : « ئەمەت جىگىرى بار ياش .
ئادالەتنى ، پاكلىقنى ياقلاپ ،
پارىخورنى قىپتۇ ئاخىر پاش » .

كىمنى كۆرسە ئەمەتمۇ نوقۇپ ،
بەردى يازغان ئەرزىنى ئوقۇپ .
دېدى : « يېزا باشلىقىنىڭ مەن
ئاچ نەپسىگە سالىمەن قۇلۇپ .

قىلمىشىنى ئېچىپ تاشلايمەن ،
ئەسكى مازدەك تىتىپ تاشلايمەن .
رەسۋا قىلىپ پارا يېگەنگە ،
يىلتىزىنى كېسىپ تاشلايمەن » .

خەۋەر تېپىپ يېزا باشلىقى ،
دېدى : « مەنمۇ يۇرمەيمەن ئۇخلاپ » .
يانچۇقىغا سېلىپ مىڭ سومنى ،
كەلدى بىر كۈن ئەمەتنى يوقلاپ .

دېدى باشلىق ئەمەتكە پىنهان :
« ماڭا قاتتىق قىلمىغىن قولنى .

يېزىۋەرمەي ئەرزىڭنى توختات ،
ساڭا بېرەي مىڭ يۈەن پۇلنى » .

پۇلنى قولغا ئېلىپلا ئەمەت ،
خۇشاللىقى سىغمىدى تەنگە .
كۆرەڭلىكى يوقالدى بىردىن ،
يازغان ئەرزى ئايلاندى يەلگە .

دېدى ئەمەت : « خاتىرجەم بولۇڭ ،
چاپلىمايمەن سىزگە قارىنى .
ئۈستىڭىزدىن ئەرز سۇنمايمەن ،
ئەمدى مەنمۇ يېدىم پارىنى ...

شۇك تۇرمىغاچ باشلىق تاپىنى ،
يېپىۋالدى يىرىك - چاقىنى .
ھەيران بولۇپ بۇ ئىشقا خەقلەر ،
مۇنداق دېدى تۇتۇپ ياقىنى :

« ئۇقماپتىمىز ئەمەت رەڭۋازنى ،
ئايلانغانكەن ئىپلاس تۇزكورغا .
ئۆگىنىپتۇ يانچۇقچىلىقنى ،
ۋىجدانىنى سېتىپتۇ پۇلغا ... »

1999 - يىل 6 - ئاي

ئىزدىنەيلى يەنە باشقىدىن

دوستۇم راستلا كەتمەيدۇ ئارتۇق ،
كۆڭلىمىزنى باھار - ياز دېسە .
خۇش چاقچاقىمىز ، سەنئەتخۇمارمىز ،
جان بېرىمىز ناخشا - ساز دېسە .

ناخشا ئېيتساق سايراپ كېتىمىز ،
ئۇسسۇل ئويناپ يايراپ كېتىمىز .
« ئەجدادىمىز تۆھپىسى بۇ » دەپ ،
مۇقامنىمۇ داڭلاپ كېتىمىز .

دەسسايمىز ياستۇق ئۇخلاشقا ،
كۆنۈپ كەتتۇق قورساق توقلاشقا .
نەرىمىز كەم ، نەرىمىز ئارتۇق ،
ۋاقتىمىز يوق ئۇنى ئويلاشقا .

قۇتۇلامدۇق ناخشا - ساز بىلەن ،
« نادان مىللەت » دېگەن قاشقىدىن .
گۈللەپ روناق تاپايلى دېسەك ،
ئىزدىنەيلى يەنە باشقىدىن .

1999 - يىل 7 - ئاي

پۇلنى دەپ

ئاچ كۆزلۈككە پاتىمىزمۇ پۇلنى دەپ ،
ئار - نومۇسنى ساتىمىزمۇ پۇلنى دەپ .
پايدا - نەپچۈن ھوشىمىزنى يوقىتىپ ،
ئەقلىمىزدىن ئازىمىزمۇ پۇلنى دەپ .
كۆرەلمسەك بىر-بىرىمىزنى بىر-بىرىمىز ،
چايان بولۇپ چاقىمىزمۇ پۇلنى دەپ .
قەلبىمىزنى نەپسانىيەت بۇلغىسا ،
ئەسلىمىزدىن تانىمىزمۇ پۇلنى دەپ .
بولۇپ نادان ، خۇشامەتنىڭ دىپىنى
تاراڭلىتىپ چالىمىزمۇ پۇلنى دەپ .
نابۇت بولۇپ ، ئۆزىمىزگە ھالاكەت
ئورىسىنى قازىمىزمۇ پۇلنى دەپ .

1999 - يىل 8 - ئاي

تولا

ئەي بۇرادەر ، قورسىقىڭدا پەم تولا ،
پەملا ئەمەس ، ھىيلە - مىكىر ، رەم تولا .
ئەتراپىڭدا « ھە - ھۇ » دەيدۇ چاپانچى ،
سەل قىڭغايساڭ يۆلەيدىغان دەم تولا .

ئار ـ نومۇسنى ساتىدىغان نەپكە ئۇياتماي ،
يۈزلىرىڭدە قېلىن تېرە ـ چەم تولا .
ئايرىمايسەن ھالال بىلەن ھارامنى ،
يالماۋۇزسەن ، سەن يەيدىغان يەم تولا .
يىغىۋېلىپ يەنە نۇرغۇن بايلىقنى ،
دەيسەن تويماي « بىساتىمدا كەم تولا ... »
تاماشادا ئۆتەر ئۆمرۈڭ كۈندۈزى ،
كەچتە ئۇيقۇڭ قاچار ، سەندە غەم تولا .
كۆرەڭلىمە ئامىتىڭدىن گىدىيىپ ،
بىز كۈن بولار كۆزلىرىڭدە نەم تولا .

1999 ـ يىل 9 ـ ئاي

يازىمەن

ئېشەك كۆرسەم تاي دەپ يازىمەن ،
سەتنى كۆرسەم ئاي دەپ يازىمەن .
قىلالايمەن تېرىقنى تاۋۇز ،
نامراتلارنى باي دەپ يازىمەن .

كەڭنى كۆرسەم تار دەپ يازىمەن ،
قۇشقاچ كۆرسەم سار دەپ يازىمەن .

ئۈندۈرىمەن تۇخۇمدىن تۈكنى ،
يوقنى كۆرسەم بار دەپ يازىمەن .

قارا كۆرسەم ئاق دەپ يازىمەن ،
جۇپنى كۆرسەم تاق دەپ يازىمەن .
قىلىپ گاھى بەتبۇينى خۇشبۇي ،
بۇزۇقلارنى ساق دەپ يازىمەن .

راستنى يالغان ـ لاپ دەپ يازىمەن ،
يولنى مەندەك تاپ دەپ يازىمەن .
ئۇياتماستىن ئۆزۈمنى تېخى
شائىرلىققا باب دەپ يازىمەن .

1999 ـ يىل 10 ـ ئاي

قەلەمگە خىتاب

ئەلگە ئىللىق قۇچاق بول قەلەم ،
ئەل دىلىغا چىراغ بول قەلەم .
ئەل پەرۋىشلەپ كۆكلەتتى سېنى ،
ئاڭا خۇشبۇي پۇراق بول قەلەم .

جانسىزلارغا ئاتا قىلغىن جان ،
چاڭقىغانغا بۇلاق بول قەلەم .

كېكەشلەرگە بەرگىن قايتا تىل ،
گاسقا ئۆتكۈر قۇلاق بول قەلەم .

ياخشىلارغا چېچىپ مېھرىڭنى ،
كۈيلەپ ئۇنى قوشاق بول قەلەم .
غادايغانغا غادايغىن سەنمۇ ،
خۇشامەتتىن يىراق بول قەلەم .

تىتىپ تاشلا ساختىپەزلەرنى ،
مەككارلارغا تۇزاق بول قەلەم .
ناكەسلەرگە سانجىل تىغ بولۇپ ،
يامانلارغا دوزاخ بول قەلەم .

1999 ـ يىل 11 ـ ئاي

ئەمەل تۇتساڭ

ئۆزۈڭنى شاھى سۇلتاندەك بىلىپ كەتمە ئەمەل تۇتساڭ ،
چىقىپ پەشتاققا ناغراڭنى چېلىپ كەتمە ئەمەل تۇتساڭ ،
كۆرەڭلەپ ماختىنىپ يۈرمە ، ئاۋامنى دۆت ـ نادان كۆرمە ،
قازاندا قايىنىغان سۇدەك تېشىپ كەتمە ئەمەل تۇتساڭ .
چاكار بول ئەلگە پىداكار ، كۆرەشتە ئاقلا بۇرچۇڭنى ،
تەمەننا بىرلە ھەددىڭدىن ئېشىپ كەتمە ئەمەل تۇتساڭ .
يېڭىپ جەڭدە خەتەرلەرنى ، يارات شانلىق زەپەرلەرنى ،
رىيازەت ئۇچرىسا قورقۇپ قېچىپ كەتمە ئەمەل تۇتساڭ .

پەزىلەت باغىغا گۈل تەر ، ھالال ئەجرىڭ بىلەن يىغ زەر ،
ئىزىڭغا خوخا ـ يانتاقنى چېچىپ كەتمە ئەممەل تۇتساڭ .
بېرىلسەڭ ئەيش ـ ئىشرەتكە ، ھاياتىڭ ئايلىنار خەسكە ،
قېنىنى مەي بىلىپ خەقنىڭ ئىچىپ كەتمە ئەممەل تۇتساڭ .
بولۇپ خۇشتار ھارام پۇلغا ، مېڭىپ شۇ تار ، تۇيۇق يولغا ،
ھامان نەپسىڭگە چوغ تارتىپ ، بېپىپ كەتمە ئەممەل تۇتساڭ .
ئىشەنگەي كىم تىلىڭ بىرلە دىلىڭنى قىلمىساڭ ئوخشاش ،
رەزىللىك قوينىغا چوڭقۇر پېتىپ كەتمە ئەممەل تۇتساڭ .
ئۇنتۇساڭ ئەلنى ـ خەلقىڭنى ، ئۇلار سەندىن بىزار بولغاي ،
قىلىپ نابۇت ۋۇجۇدۇڭنى ، سېسىپ كەتمە ئەممەل تۇتساڭ .
ئىشەنمە ساختىپەزلەرگە ، چاپانچى ـ تەخسكەشلەرگە ،
داۋام ناكەسنى چۆرەڭگە يىغىپ كەتمە ئەممەل تۇتساڭ .
قەدىرلەپ پاك پەزىلەتنى ، بەخش ئەت ئەلگە نېمەتنى ،
ئىشەنچىڭ ، ئېتىقادىڭدىن ئېغىپ كەتمە ئەممەل تۇتساڭ .
ئېلىپ ئىبرەت ساۋاقلاردىن ، ھەزەر قىلغىن چاتاقلاردىن ،
ئۆزۈڭگە ئورا ـ ئازگالنى قېزىپ كەتمە ئەممەل تۇتساڭ .

1999 ـ يىل 12 ـ ئاي

شېئىر ئوغرىسىغا

يوقمۇ سەندە زەررىچە ئىنساپ شېئىر ئوغرىسى ،
تۈزەلمەمدۇ قىلمىشىڭ ، كاززاپ شېئىر ئوغرىسى .
يۈزۈڭ قېلىن داپ ئىكەن ، ئوغرى نامىڭ باب ئىكەن ،

تەييارغا سەن ھەييارمۇ ، ئاجناپ شېئىر ئوغرىسى .
خەق يازغاننى مېنىڭ دەپ ئېلان قىلدىڭ ئۇياتماي ،
ئوقۇرمەننى كۆپ قېتىم ئالداپ شېئىر ئوغرىسى .
ئېرىشەي دەپ نەپكە سەن ، قېتىلغانمۇ سەپكە سەن ،
ماڭالمىدىڭ قاتاردا ئاقساپ شېئىر ئوغرىسى .
قۇچۇپ ساختا شۆھرەتنى ، تاپارمىدىڭ ھۆرمەتنى ،
يېتەلمىدىڭ ئارمانغا ۋايساپ شېئىر ئوغرىسى .
چوڭ بىلەمسەن ئۆزگىنىڭ جۇۋىسىدا تەرلەشنى ،
قېچىشمىغان سۆڭگەچنى قاشلاپ شېئىر ئوغرىسى .
دېدىم : « بۇنداق ئەجىرسىز جان باققۇچە ئۆلسەڭچۇ » ،
قىلمىشىڭغا ۋىجدانىم قايناپ ، شېئىر ئوغرىسى .
يازالمىساڭ ، دوپپاڭنى يۇيۇپ كىيسەڭ بولمامدۇ ،
نېمە تاپتىڭ ئۆزۈڭنى بابلاپ شېئىر ئوغرىسى .
« ئاچچىق دەشنام يېگىنىم » دەمسەن « بەش نان يېگىنىم »،
قىممىتىڭنى قىلدىڭ خەس ، خارلاپ شېئىر ئوغرىسى .
ئەس - ھوشۇڭنى تېپىۋال ، ئۆز جايىڭغا بېرىۋال ،
بۇنداق رەزىل قىلمىشنى تاشلاپ شېئىر ئوغرىسى .
2000 - يىل 1 - ئاي

نەپسىمنى دەپ

نى قازاندا قايىنىدىم نەپسىمنى دەپ ،
چوغنى يالماپ چايىنىدىم نەپسىمنى دەپ .

كۈنسېرى ماڭدىم يامانلىق يولىغا ،
ياخشىلىقنى تاشلىدىم نەپسىمنى دەپ .
نەپ ئۈچۈن قىلدىم تالاي گۇپپاڭچىلىق ،
قارا بولسا ئاق دېدىم نەپسىمنى دەپ .
لالىنى يۇلدۇم تامام باغ ئىچىدىن ،
شۇم تىكەندەك ئايىندىم نەپسىمنى دەپ .
چىرمىدى جىسمىمنى قۇۋلۇق - ساختىلىق ،
خەقنى ئالداپ بابلىدىم نەپسىمنى دەپ .
چاڭ سېلىپ ئاجىز - يېتىمنىڭ ھەققىگە ،
كۆزلىرىنى ياشلىدىم نەپسىمنى دەپ .
زەپ ھۇزۇر سۈردۈم ھەشەمەت پەيزىدىن ،
كانىيىمنى ياغلىدىم نەپسىمنى دەپ .
توپلىدىم بايلىق ھارامدىن بىھېساب ،
ئەل دىلىنى داغلىدىم نەپسىمنى دەپ .
بىر زەھەرلىك ئۆمۈچۈكتەك تور يېيىپ ،
ھەر تەرەپكە شاخلىدىم نەپسىمنى دەپ .
خەقنى قىل بىلسەم ، ئۆزۈمنى پىل بىلىپ ،
بەك ئەقىللىق چاغلىدىم نەپسىمنى دەپ .
قىلمىشىم بولدى ھالاكەت ئارقىنى ،
پۇت - قولۇمنى باغلىدىم نەپسىمنى دەپ .

2000 - يىل 2 - ئاي

سۆكىمەن

مېغىزى يوق شاكاللارنى سۆكىمەن ،
دان بەرمىگەن پاخاللارنى سۆكىمەن .
قۇت تىلەيمەن زەردەك ئېسىل مەردلەرگە ،
قىممىتى يوق ساپاللارنى سۆكىمەن .
زوقۇم كېلۇر مېۋە بەرگەن شاخلارغا ،
قاپىقى يوق باراڭلارنى سۆكىمەن .
مەيدە قاققان لاپچىلاردىن بىزارمەن ،
قۇرۇق داۋراڭ ، پاراڭلارنى سۆكىمەن .
ئەجىر قىلىپ نەپ بەرمىگەن خەلققە
لايغەزەل ـ بوش گاراڭلارنى سۆكىمەن .
ۋىجدان سېتىپ يەرگە ئۇرغان غۇرۇرنى ،
رەزگى ئەخلەت ـ غازاڭلارنى سۆكىمەن .
ئاقىللارنى ئالسام دەيمەن بېشىمغا ،
قارا قورساق نادانلارنى سۆكىمەن .
ھەسەتخورغا ئېتىلغان ئوق نەپرىتىم ،
ئىچى قوتۇر چايانلارنى سۆكىمەن .
ھالالىلىققا ئوقۇپ كەلدىم مەدھىيە ،
ھارام يېگەن قاۋانلارنى سۆكىمەن .

ياخشىلارغا هامان قولۇم كۆكسۈمدە ،
قەھرىم بىلەن يامانلارنى سۆكىمەن .

2000 ـ يىل 3 ـ ئاي

سەنمىدىڭ

ئەسلى يۈزسىز ، لەۋزى يالغان سەنمىدىڭ ؟
جىگدىنى دوپپامغا سالغان سەنمىدىڭ ؟
جاننى ئاغرىتتىڭ دىلىمغا سانجىلىپ ،
بىر زەھەرلىك خوخا ـ ئازغان سەنمىدىڭ ؟
چاڭگىلىڭدا ئارمىنىم بولدى خاراب ،
ئەيلىگەن لالەمنى پايخان سەنمىدىڭ ؟
مۇزلىسا قەلبىم ھىجايدىڭ شادلىنىپ ،
قىشتا نەشتەردەك شىۋىرغان سەنمىدىڭ ؟
ھەر يىلى قويسام كۆچەت تەرنى تۆكۈپ ،
شاخنى قايرىپ غورا قاققان سەنمىدىڭ ؟
چىشلىگەندە سەن يېنىمدا بار ھامان ،
ئىشلىگەندە نېرى قاچقان سەنمىدىڭ ؟
راسلىسام خامان ، يوقالدى چەشلىرىم ،
داننى يېگەن ئوغرى چاشقان سەنمىدىڭ ؟
ئۆگزىگە چىقساڭ يۆلەپ قويسام شىنى ،

كۆزلىرىمگە توپا چاچقان سەنمىدىڭ ؟
بىلمىدىڭ قىلسام شاپائەت ـ ياخشىلىق ،
ئەپتى ئىنسان ، نەسلى ھايۋان سەنمىدىڭ ؟
بەتبەشىرەڭ بولدى ئاشكار ئاقىۋەت ،
قۇۋۇلۇقۇڭ كۆپ پەيلى شەيتان سەنمىدىڭ ؟
قىلمىشىڭنى سەزمىگەچكە باشتا مەن ،
ئەمدى قىلدۇرغان پۇشايمان ، سەنمىدىڭ ؟

2000 ـ يىل 4 ـ ئاي

كاچاتلىساڭ شىللەمگە مىنىڭ

تۇرالامتىم ۋىجداننى ساتماي ،
ئىز مارايمەن كېچىسى ياتماي ،
ھۆركىرەيمەن قىنىمغا پاتماي ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مىنىڭ .

ئۆز ـ ئۆزۈمچە يايراپ خۇش بولۇپ ،
چىقالايمەن ئۇۋۇغا قۇش بولۇپ ،
تېگەلەيمەن خەقكە مۇشت بولۇپ ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مىنىڭ .

كۆزلىرىڭگە قارايمەن ھارماي ،
ساقىلىڭنى تارايمەن ھارماي ،

تاپىنىڭنى يالايمەن ھارماي ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

سېنى پۇراپ تاپىمەن دائىم ،
كەتمىنىڭنى چاپىمەن دائىم ،
ئەيىبىڭنى ياپىمەن دائىم ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

« بۇزغىن » دېسەڭ بۇزىمەن قاشنى ،
« تەشكىن » دېسەڭ تېشىمەن تاشنى ،
« كەسكىن » دېسەڭ كېسىمەن باشنى ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

« زەر دە » دېسەڭ زەر دەيمەن خەسنى ،
« گۆش دە » دېسەڭ پەش دەيمەن لەشنى ،
« ئۆچ دە » دېسەڭ ئۆچ دەيمەن بەشنى ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

« چاققىن » دېسەڭ چاقىمەن خەقنى ،
ئايرىمايمەن ناھەقنى ـ ھەقنى ،
سەن ئۆچۈنلا قىلىمەن گەپنى ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

يۇندى بەرسەڭ ئوتلايمەن دەرھال ،
ياخشىلارنى يۇتلايمەن دەرھال ،
سېنى يۆلەپ قوللايمەن دەرھال ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

مەيلى سېسىپ كەتسەم تاپ بولۇپ ،
يۈزۈم گويا قېلىن داپ بولۇپ ،
پالتاڭ ئۆچۈن ئىشلەي ساپ بولۇپ ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

هارام بېيىپ ، هارام يەپ تۇراي ،
« نېسىۋەڭ »نى ئېلىپ كەپ تۇراي ،
سېنى يۈز مىڭ ياشا دەپ تۇراي ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

پەيدا قىلىپ يۈزۈمدە كۆلكە ،
بولاي مەككار مۇغەمبەر تۈلكە ،
جاننى تىكىپ يامشاي كۆككە ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

تۇتۇپ قوياي دۈمبە ـ ساغرائڭنى ،
تۇتاشتۇراي چېلىم ـ غاڭزائڭنى ،

چىلىپ بىرەي دۇمباق ـ ناغراڭنى ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

ياۋاشلارنىڭ مىنەي بوينىغا ،
قوياي ئۇنى هايۋان ئورنىغا ،
يىلان بولۇپ كىرەي قوينىغا ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

قۇچاقلىغاچ نادانلىقنى مەن ،
قىلدىم تالاي يامانلىقنى مەن ،
تاشلىمايمەن چايانلىقنى مەن ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

شۇنداق ياشاپ ئۆتەي سەن ئۈچۈن ،
رەزىللىككە چۆمەي سەن ئۈچۈن ،
« ئۆلگىن » دېسەڭ ئۆلەي سەن ئۈچۈن ،
كاچاتلىساڭ شىللەمگە مېنىڭ .

نادانلار

سويمىسى يوق پىلەك ئىكەن نادانلار ،
مېۋىسى يوق چېچەك ئىكەن نادانلار .

تېشى پال - پال ، ئىچى غال - غال ئەزمىلدىن ،
مېغىزى يوق پۇچەك ئىكەن نادانلار .
كۆنى قاغاپ ، تۆنىنى ماختاپ يۈرەركەن ،
كۆزى ئەما ــــ تۇتەك ئىكەن نادانلار .
كۆرسە مۇشكۈل كىرەر ئىكەن كامارغا ،
ئىشتا توخۇ يۈرەك ئىكەن نادانلار .
چاغلايدىكەن ئالتۇن - گۆھەر ئۆزىنى ،
يولغا پۇتلاش كېسەك ئىكەن نادانلار .
كۈنى ئۆتسە ياشايدىكەن شۈكۈر دەپ ،
ئۆز نەپسىگە تىرەك ئىكەن نادانلار .
ئادالەتكە قىلار ئىكەن خىيانەت ،
جاھالەتكە كېرەك ئىكەن نادانلار .
سامان بەرسە چاينايدىكەن ھالۋا دەپ ،
ئادەم ئەمەس ، ئېشەك ئىكەن نادانلار .

2000 - يىل 5 - ئاي

ئەمدى مۇڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا

دەسلەپىدە ياۋاشلىق ئەجەب ،
ماڭا دوستلۇق - ئاداشلىق ئەجەب ،

يار ـ يۆلەكتىڭ، قاياشتىڭ ئەجەب،
ئەمدى مۇڭگۇز چىقتىمۇ ساڭا ؟

بەرگەچ ئەسلىي سىياقىڭغا رەڭ،
تۇتقانكەنمەن قۇرسقىمنى كەڭ،
كۆرگەن سېنى ئۆزۈم بىلەن تەڭ،
ئەمدى مۇڭگۇز چىقتىمۇ ساڭا ؟

دوستلۇق ئۇچۇن تىكشىپ جاننى،
ئىچىشكەنتۇق قەسەمنى ـ ئاننى،
يېگەن ئىدۇق تەڭ بۆلۈپ ناننى،
ئەمدى مۇڭگۇز چىقتىمۇ ساڭا ؟

پايخان قىلىپ ئەھدىنى ـ سۆزنى،
ئەگرى ـ دوناي قىلدىڭغۇ تۈزنى،
بۇگۈن مەندىن ئۆرۈدۈڭ يۈزنى،
ئەمدى مۇڭگۇز چىقتىمۇ ساڭا ؟

ئاق كۆڭۈللۈك چىقتىغۇ باشقا،
ئىگە بولدۇڭ قازانغا ـ داشقا،

توپا سالدىڭ مەن ئىچكەن ئاشقا
ئەمدى مۈڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

ھەممە ئىشتا پايدا ـ نەپ سىنىڭ
كاركىرايسەن پۈتۈن گەپ سىنىڭ
ئامتىڭمۇ كەلدى زەپ سىنىڭ ،
ئەمدى مۈڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

راسا سەمرىپ ھاڭرىدىڭغۇ سەن ،
ناغرا بولۇپ ياڭرىدىڭغۇ سەن ،
تىكەن بولۇپ ئايىندىڭغۇ سەن ،
ئەمدى مۈڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

پاختا بولۇپ شۇ سىسىق مىزىڭ ،
ساقايغاندا باشتىكى تىزىڭ ،
نوخلاڭ ئۆسۈپ ، يوغىناپ بىزىڭ ،
ئەمدى مۈڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

نەشتەر سانجىپ ساددا كۆڭلۈمگە ،
يىلان بولۇپ كىردىڭ قوينۇمغا ،

ئېشەك قىلىپ مىندىڭ بوينۇمغا ،
ئەمدى مۇڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

كۆزگە ئىلماي غەش قىلدىڭ مېنى ،
ئايىغىڭدا خەس قىلدىڭ مېنى ،
ئىتتىنمۇ خار ، پەس قىلدىڭ مېنى ،
ئەمدى مۇڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

ۋاپا قىلسام جاپانى بەردىڭ ،
داۋا قىلسام ۋابانى بەردىڭ ،
ماڭا كۈلپەت ـ بالانى بەردىڭ ،
ئەمدى مۇڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

ھەزەر قىلماي قۇزغۇندىن ـ زاغدىن ،
بۇلبۇل تۇرۇپ ھەيدەلدىم باغدىن ،
پۇچىلاندى يۈرىكىم داغدىن ،
ئەمدى مۇڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

كۆرۈپ ئاشۇ ئوسماڭنى سېنىڭ ،
زەر دەپتىمەن پوسماڭنى سېنىڭ ،

ئۇقماپتىمەن گۇمپاڭنى سېنىڭ ،
ئەمدى مۆڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

سۆزلىرىڭگە قايىل بوپتىمەن ،
كۆلۈپ قويساڭ مايىل بوپتىمەن ،
نادانلىقتىن غاپىل بوپتىمەن ،
ئەمدى مۆڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

ئازغان تۇرساڭ ، دەپتىمەن رەيھان ،
بۆرە تۇرساڭ ، دەپتىمەن پاقلان ،
قىلمىشىمغا قىلدىم پۇشايمان ،
ئەمدى مۆڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

قاچانغۇچە چەكلەيسەن مېنى ،
چەتكە قېقىپ يەكلەيسەن مېنى ،
شۇڭا نامەرد دېدىم ، خەپ سېنى ،
ئەمدى مۆڭگۈز چىقتىمۇ ساڭا ؟

سەن ۋە مەن

سەن كىتابتىن ئايرىلمايسەن گۆھەر ياخشى دەپ ،
مەن قاۋاقتىن ئايرىلمايمەن زەھەر ياخشى دەپ .
سەن ئۆيۈڭدە كىتاب كۆرسەڭ ئايلىنىپ ئوتقا ،
مەن يۈرىمەن مەينى ئىچىپ ئايلىنىپ بۇتقا .

سەن توپلىساڭ ئەجىر قىلىپ ئالتۇننى ـ دۇرنى ،
مەن توپلايمەن تاغرىمغا داڭگالنى ـ شورنى .
سەن ئايرىساڭ ھەق ـ ناھەقنى ، ياخشى ـ يامانىنى ،
مەن ئېشەكتەك ھالۋا بۇ دەپ يەيمەن سامانىنى .
سەن بۈركۈتتەك قانات قاقساڭ ئۇچۇپ ھاۋادا ،
مەن ئۇخلايمەن قاپقاراڭغۇ ئۆڭكۈر ـ كامار دا .
سەن چۆمۈلسەڭ ئىلىم ـ ھېكمەت ، بىلىمدىن نۇرغا ،
مەن كۆزۈمنى كۆرمەس قىلىپ ئورايمەن تورغا .
سەن ياسانساڭ پۇلنى تېپىپ يۇساڭ شالتاقنى ،
مەن كىيىمەن باشقا نامرات دېگەن قالپاقنى .
سەن ھۆسنىڭگە ئالساڭ ئەنداز قۇياشتىن ـ ئايدىن ،
مەن ياشايمەن ھېچ چىقالماي پاتقاقتىن ـ لايدىن .
سەن ھاياتقا مەنە بېرىپ ياقساڭ چىراغنى ،
مەن غەپلەتتە كۆرەلمەيمەن زادى يىراقنى .
سەن يۈكسىلىپ ئارمانلىرىڭ يەتسە كامالغا ،
مەن يۈزلەندىم نادانلىققا ، ئەجەل ـ زاۋالغا .

2000 ـ يىل 6 ـ ئاي

ماختايسەن

بوسۇغاڭدا ئىت بولۇپ قاۋاپ بەرسەم ماختايسەن ،
بىگۇناھنى چىشلىسەم ، تالاپ بەرسەم ماختايسەن .

خۇددى پەيدەك پۇۋلەيسەن ئېلىپ مېنى بېشىڭغا ،
يۇندى قۇيغان يالاقنى يالاپ بەرسەم ماختايسەن .
باغقا چۈشۈپ شورىدىن ، ئوغرىلىساڭ غورىدىن ،
بولۇپ ساڭا كۆزەتچى قاراپ بەرسەم ماختايسەن .
قۇلىقىڭغا پىچىرلاپ ، تۇيدۇرماستىن شىپىرلاپ ،
خوشۇڭ يوقنىڭ كەينىدىن ماراپ بەرسەم ماختايسەن .
قۇرۇپ خەقكە قاپقاننى ، توقۇپ كۇرمىڭ يالغاننى ،
ياخشىلارنى ئارقىدا غاجاپ بەرسەم ماختايسەن .
كىيىپ باشقا پوسمىڭنى ، قويساڭ قاشقا ئوسمىڭنى ،
گىرىم قىلىپ چىچىڭنى تاراپ بەرسەم ماختايسەن .
تويغۇزۇشچۇن مەن قورساق ، بولۇپ سەنچۇن كۆز ـ قۇلاق ،
كىم گەدەنكەش ، كىم ياۋاش ، ساناپ بەرسەم ماختايسەن .
قۇتۇلالماي پەسلىكتىن ، ئىپلاسلىقتىن ـ نەسلىكتىن ،
ۋىجدان سېتىپ هايۋاندەك ياشاپ بەرسەم ماختايسەن .

2000 ـ يىل 7 ـ ئاي

يۇرمىدىم

خەقكە ئالتۇن كۆرسىتىپ ئەخلەتنى ساقلاپ يۇرمىدىم ،
ئەلگە ياخشى كۆرسىتىپ ناكەسنى ئاقلاپ يۇرمىدىم .

تۇتتۇم قەلەمنى ھەقنى دەپ ، بولدى ئادالەت سۆيگىنىم ،
نەپ ئۈچۈن ، شۆھرەت ئۈچۈن ناھەقنى ياقلاپ يۈرمىدىم .
قاچقىنىم يوق سايىغا ، چۈشسە تومۇزنىڭ ئاپتىپى ،
قەھرىتانغا باش ئېگىپ تىترەپ - جالاقلاپ يۈرمىدىم .
سولغىنىم يوق شۈمشىيىپ ، چەكسەم رىيازەت سارغىيىپ ،
گاھ قازاندا قايىنىغان سۇدەك شالاقلاپ يۈرمىدىم .
مەيدە مۇشتلاپ گەپ سېتىپ ، جان باققىنىم يوق لاپ بىلەن ،
ماختىنىپ سورۇنلىدا ھە دەپ ۋالاقلاپ يۈرمىدىم .
خۇشلۇقۇم شۇ يازغىنىم بولسا قاياش دەردمەنلىگە ،
تۆكسە ياش ئاجىز - يېتىم ، ئويناپ قاقاقلاپ يۈرمىدىم .
ياشىدىم ئادەم سۈپەت ، ۋىجدان - غۇرۇرنى بۇلغىماي ،
مۇتتەھەملەر ئالدىدا قۇلدەك پالاقلاپ يۈرمىدىم .

2000 - يىل 8 - ئاي

ماشىنام

ھەر كۆنلۈكى كىراغا مېڭىپ تۇرغان ماشىنام ،
ساقلاپ راۋان سۈرئەتنى ، چېپىپ تۇرغان ماشىنام .
تېخى يېشىڭ ياش سېنىڭ ، تېنىڭ ساغلام - شاش سېنىڭ ،

ۋۇجۇدۇڭدا كۈچ ـ قۇۋۋەت ئېقىپ تۇرغان ماشىنام .
بېسىپ يۈكنى ئۆلچەملىك ، سەھەر تۇرۇپ ھەيدىسەم ،
كاتالاڭ يولدا لېسوردنى چېقىپ تۇرغان ماشىنام .
ئايلىنىپ تاغ ـ كۆللەرنى ، كەزسەم چەكسىز چۆللەرنى ،
ھاردۇق ئالماي ماتورۇڭ قىزىپ تۇرغان ماشىنام .
نومۇر تاختاڭ ئېسىقلىق ، چىراغلىرىڭ يېقىقلىق ،
تۈندە كۈمۈش شولىنى چېچىپ تۇرغان ماشىنام .
« بىخەتەرلىك بىرىنچى » كوزۇپىڭغا يېزىقلىق ،
سىگنالىڭنى توختاتماي چېلىپ تۇرغان ماشىنام .
مۇلازىمغا پۇل تۆلەپ پارقىراتسام يۇدۇرۇپ ،
چاقىڭ گاھى پاتقاقتا پېتىپ تۇرغان ماشىنام .
چېچىپ لاي ـ سۇ جۈپ چاقتىن ، چىقالمىساڭ پاتقاقتىن ،
تۇمشۇقۇڭغا بوكسۇرنى چىگىپ تۇرغان ماشىنام .
ئۆلگۈر سەممۇ ئايمۇئاي رەسمىيەتنى تولۇقلاپ ،
يەنە ئاپەت بېشىڭغا يېغىپ تۇرغان ماشىنام .
قىلسام دوستلار گەپ تولا ، بىز شوپۇردا دەرد تولا ،
نادامەتنىڭ تەمىنى تېتىپ تۇرغان ماشىنام .
يولنىڭ ئېغىر جاپاسى ، يوق پايداڭنىڭ ساپاسى ،
ساڭا كېسەل ۋاباسى تېگىپ تۇرغان ماشىنام .
ئامال نېمە ، بولسىمۇ كىرا ئەرزان ، ماي قىممەت ،
كىرىمىڭدىن چىقىمىڭ ئېشىپ تۇرغان ماشىنام .

چىقمىغاندا يۈك ـ كىرا ، چىقماس سەندىن ھېچ سادا ،
ئۈخلاپ يېتىپ ئورنۇڭدا ، جىمىپ تۇرغان ماشىنام .
ئۈچراپ يولدا تۇزاققا ، كۈرمىگ چازا ـ توساققا ،
خۇددى بۇتتەك جايىڭدا قېتىپ تۇرغان ماشىنام .
تىكىپ ساڭا كۆزىنى ، بىلىپ كاتتا ئۆزىنى ،
تەكشۈرگۈچى يېنىڭغا كېلىپ تۇرغان ماشىنام .
ئۆزۈم بەرسەم ھەلەپنى ، تېپىپ تۈرلۈك سەۋەبنى
تالاي ئورۇن سۈتۈڭنى سېغىپ تۇرغان ماشىنام .
بىكار قىلىپ ئەجرىمنى ، قاتلىۋەتتىڭ قەرزىمنى ،
ئالارمەنگە تاپقاننى بېرىپ تۇرغان ماشىنام .
خىيالىدا قانۇن يوق ، ھەق ئالغاندا تالون يوق ،
ئاچ كۆزلەرنىڭ نەپسىنى ئېچىپ تۇرغان ماشىنام .
بىر سى كەتسە يوقلىپ ، نەچچە ئونى تۇغۇلۇپ ،
ئالۋان ـ سېلىق بويىنۇڭغا مىنىپ تۇرغان ماشىنام .
تۆرەلگەنگە پۇشمان يەپ ، ئۆكتەملەردىن دەشنام يەپ ،
ئىلاجسىز بېشىنى ئېگىپ تۇرغان ماشىنام .
خاتا ئىشنى لەت قىلسام ، ھەق تۆلەشنى رەت قىلسام ،
قانچە كۈنلەپ سولاقتا يېتىپ تۇرغان ماشىنام .
قۇتۇلۇپ شۇم تۇزاقتىن ، چىقاي دېسەڭ سولاقتىن ،
خەقكە زەللە ـ سوۋغىتىڭ كېتىپ تۇرغان ماشىنام .
قاقتى ـ سوقتى قىلىنىپ ، كەتتى جىسمىڭ ئېزىلىپ ،

كۆزلىرىڭدىن ياشلىرىڭ ئېقىپ تۇرغان ماشىنام .
جاق تويغۇزدۇڭ جېنىمنى ، ئايلاندۇرۇپ بېشىمنى ،
مېنى سويغان پىيازدەك قىلىپ تۇرغان ماشىنام .
قۇلاق سېلىپ ئەرزىڭگە ، كىممۇ يېتەر دەردىڭگە ،
ئىچ ـ ئىچىڭدىن غەزىپىڭ تېشىپ تۇرغان ماشىنام .
سېنى ھەيدەپ داد دېدىم ، كۆزدىن يوقال پات دېدىم ،
ساتاي دېسەم خېرىدار قېچىپ تۇرغان ماشىنام .
كۆرۈنمەستىن سەت ئەمدى ، پاچاقلىنىپ كەت ئەمدى ،
بوفىخانا ئىشكىنى چېكىپ تۇرغان ماشىنام .

2000 ـ يىل 9 ـ ئاي

رۇبائىيلار ۋە پارچىلار

1

ئوغرى « تۈت » دەر ئوغرىنى ،
ئۆزى تېشىپ مورىنى .
كېسەل تۇرسا پارىخور ،
پۇقرا يەمدۇ دورىنى ؟ !

2

ھەيۋەڭ يامان ، دېپىڭ ئۇلۇغ ،
قامچاڭ يامان ، ئېتىڭ ئورۇق .
تېشىڭ پال ـ پال ، ئىچىڭ غال ـ غال ،
تىلىڭ تۈزۈك ، دىلىڭ بۇزۇق .

3

سۆيسە سېنى دىلىدىن بىرسى ،
ھومىيدۇ نېرىدىن بىرسى .

ھەزەر قىلغىن قۇرىدۇ قاپقان،
تۆت ئۇلپەتنىڭ ئىچىدىن بىرسى.

4

ھەقنى ھەق دېسەم قانىدى بۇرنۇم،
تۆردىن پەگاھقا يۆتكەلدى ئورنۇم.
تاغدا ياشىدىم «لەببەي» دېمىسەم،
باغدا ياشىدىم ئېگىلسە بوينۇم.

5

قاغا چوقۇمايدۇ قاغىنىڭ كۆزىنى،
ئوغرى ئاڭلايدۇ ئوغرىنىڭ سۆزىنى.
چىشىغا تېگىپ قويساڭ بىر ئوغرىنىڭ،
ھەممە ئوغرى ئالايتىدۇ كۆزىنى.

6

پۇلۇم بولسا گۇل - گۇلستان باغدىمەن،
پۇل بولمىسا چۆل - جەزىرە، تاغدىمەن.
ئىت ئادەمگە ئايلىناركەن پۇل بىلەن،
بۇ قىسمەتكە تا ئەزەلدىن داغدىمەن.

7

بىر ـ بىرىگە ئۇرا كولاپ تاش كۆتۈرگەن ،
ئېيتىپ بېقىڭ قاچان ، قېنى باش كۆتۈرگەن ؟
شۇ ساۋاقنى ئېسىمىزدە تۇتمىغاچقا ،
تالاي قېتىم كۆزىمىزدە ياش كۆتۈرگەن .

8

ئالدانمىغىن ماختىسا ناكەس سېنى ،
ئۇ كۆرەر گوياكى ئەخلەت ـ خەس سېنى .
پەيتى كەلسە پۇت قويۇپ قەستلەپ يەنە ،
ھەرقاچان قىلغاي ئۆزىدىن پەس سېنى .

9

كىرىپ تالاي مەيخۇمارنىڭ ئارىسىغا ،
مەيخانىدا مەينى ئىچتىم قارىسىغا .
ھايۋان بولدۇم ، تۇرسام ئادەم قاتارىدا ،
ئادەم بولدۇم ، كىرسەم ھايۋان ئارىسىغا .

10

ئۇتتەك يېنىپ ئۆچمىگەن بارمۇ ؟
قوشنا بولۇپ كۆچمىگەن بارمۇ ؟

كۆرەڭلىمە ئامەتلىرىڭدىن ،
ئاتقا مىنىپ چۇشمىگەن بارمۇ ؟

11

ئالدىڭىزدا ماختىنىدىم پۇۋلەپ سىزنى كۆككە مەن ،
كەينىڭىزدە تىللىدىم ، جىگدە سالدىم بۆككە مەن .
بىر قولۇمدا قىلتىنقىم ، بىر قولۇمدا مىلتىنقىم ،
ئالدىڭىزدا كۈلكە مەن ، كەينىڭىزدە تۈلكە مەن .

12

بۇ دۇنياغا هارام يېيىشچۈن كەپ كېتەرسەنمۇ ؟
كۈچۈڭ يەتسە تاغنى يۇدۇپ ئەپ كېتەرسەنمۇ ؟
ئەگەر تىلىڭ كۆيمىگەندە ئوتنىمۇ يالماپ ،
چىشىڭ ئۆتسە تاشنى غاجاپ يەپ كېتەرسەنمۇ ؟

13

خوش - خوش دېسەم ساڭا ئېسىل ئوغلان كۆرۈندۈم ،
هەممىدىن مەنلا ياخشى - ئوبدان كۆرۈندۈم .
خوش - خوش دېمەي ، سەل بېشىمنى كۆتۈرسەم ئېگىز ،
لەگمەن تۈرۈپ ، كۆزلىرىڭگە يوبدان كۆرۈندۈم .

14

بېشىمغا دەسسىگەنگە گۈل ئۈزاتتىم ،
جان بېقىپ كۈن - ئايلارنى غول ئۈزاتتىم .
ئېشەكنىڭ دۈمبىسىگە چۈشسە ئاپتاپ ،
شۈكۈر دەپ ئىسسىنىشقا قول ئۈزاتتىم .

15

تېشىڭ ئاپئاق ، ئىچىڭ تولغان قارىغا ،
قىلمىشىڭدىن تولدى دىللار يارىغا .
نەگە بارساڭ بولدۇڭ رەسۋا ، چۈپرەندە ،
ئەسكى دېگەن سىغمايدىكەن ئارىغا .

16

تەزىم قىلسەن ئېگىلىپ تۇرۇپ ،
خوش - خوش قىلسەن يېلىنىپ تۇرۇپ .
چۈشەندىم ناكەس ، رەڭۋازلىقىڭنى ،
تۇزاق قۇرىسەن ھىجىيىپ تۇرۇپ .

17

سەن يىغلىساڭ كۈلىدۇ نامەرد ،
سەن كۈلگەندە ئۆلىدۇ نامەرد .

سەن ئۆچكەندە يانىدۇ دەرھال ،
سەن يانغاندا ئۆچىدۇ نامەرد .

18

سەن نېمانچە ئامراق خوش - خوشقا ،
بۇرنۇڭ سېزىك تارتتىمۇ مۇشتقا .
بىلگىن ئوخشار تەخسكەش دېگەن
ئىگىسىنى ئوۋلىغان قۇشقا .

19

نادان دېگەن ئالتۇن دەيدۇ تېزەكنى ،
نادان دېگەن گۆھەر دەيدۇ كېسەكنى .
نادان دېگەن كېلەر ئەخمەق ، بىلىمسىز ،
ئەتىۋارلاپ تۆرگە ئالار ئېشەكنى .

20

بەزىلەرگە ئېشەكمەن مىنىۋالغۇدەك ،
بەزىلەرگە تېزەكمەن قېتىۋالغۇدەك .

بەزىلەرگە بىر ئىتمەن بېقىۋالغۇدەك ،
بەزىلەرگە چايانمەن چېقىۋالغۇدەك .

21

چاپىنىڭنى قاققان كىشى ،
ساڭا بەكمۇ ياققان كىشى .
پەيتى كەلسە چايان بولۇپ
نەشتەر سانجىپ چاققان كىشى .

22

ئىچەر چاغدا بولدۇق خۇش كەيپ ،
قېنى دوستۇم كۈلسەڭ كۈل دېدۇق .
كېتەر چاغدا ھالىمىز زەئىپ ،
نېمە كارىم ، ئۆلسەڭ ئۆل دېدۇق .

23

قوش ھەيدەشنى ئۆگەتسەم ساڭا ،
ئاخىر قوشقا قاتتىڭمۇ مېنى .
ئوق ئېتىشنى ئۆگەتسەم ساڭا ،
مەرگەن بولۇپ ئاتتىڭمۇ مېنى .

1996 — 2000 - يىللار

本诗集选录作者近年来的一批优秀诗作，其中作品以独特的艺术形式和巧妙的讽刺手法鞭笞社会上各种不正之风。

جاۋابكار مۇھەررىرى : غولام ئەبەيدۇللا
جاۋابكار كوررېكتورى : بەختىيار ئابلىمىت
تېخنىكىلىق مۇھەررىرى : ئارزۇگۈل سىدىق

ئاچ كۆزلەر

(ھەجۋىي شېئىرلار)

ئاپتورى : **ئابدۇللا ياقۇپ**

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى
(قەشقەر شەھىرى تاربوغۇز يولى 14 - قورۇ ، پوچتا نومۇرى : 844000)
جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرىدا سېتىلىدۇ
قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى : 1092 × 787 مم 32 / 1
باسما تاۋىقى : 3.25 قىستۇرما ۋارىقى : 1
2001 - يىل 8 - ئاي 1 - نەشرى
2001 - يىل 8 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى : 2570 —— 1

ISBN7 — 5373 — 0913 — 2/I. 251
باھاسى : 6.50 يۈەن

ئەۋلاد » (باشقىلار بىلەن بىرلىكتە) ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن « سالام يۇلتۇزلار » (باشقىلار بىلەن بىرلىكتە) ، 2000 ـ يىلى قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى تەرىپىدىن «تىلدا دىيانەت ، دىلدا خىيانەت » ناملىق شېئىر توپلاملىرى نەشر قىلىنغان . ئۇنىڭ يەنە بىر قىسىم شېئىر ۋە رۇبائىيلىرى « بالىلار ئەدەبىياتىدىن نەمۇنىلەر » ، «تاللانغان رۇبائىيلار » ، « قەلب سوۋغىسى » ، « قەشقەردە توي » قاتارلىق كوللېكتىپ شېئىر توپلاملىرىغا كىرگۈزۈلگەن . « تاغ ناخشىلىرى » ، «چەكمىگىن » ، «خارلىما » ، « مۇھەررىرگە خەت » قاتارلىق شېئىرلىرى بەزى گېزىت ـ ژۇرناللار تەرىپىدىن مۇكاپاتلانغان ؛ «بىپەرۋا » قاتارلىق ناخشا تېكىستلىرى جامائەتچىلىكنىڭ قارشى ئېلىشىغا ئېرىشكەن . بۇ توپلامغا شائىرنىڭ يېقىنقى يىللاردا يازغان ھەجۋىي شېئىرلىرىدىن بىر قىسمى تاللاپ كىرگۈزۈلدى .

ئابدۇللا ياقۇپ ھازىر شىنجاڭ يازغۇچىلار جەمئىيىتى ۋە قەشقەر ۋىلايەتلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى .

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى : مەخمۇتجان تۇردى

ISBN 7-5373-0913-2

9 787537 309134 >

ISBN 7 — 5373 — 0913 — 2

I. 251（民文） باھاسى : 6.50 يۈەن